

AZ ADÓVÉGREHAJTÁS JOGVÉDELMI HÁLÓJÁNAK FŐBB SAROKPONTJAI

DARAI Péter
kamarai jogtanácsos (NAV)

1. Bevezető gondolatok

Az Alkotmánybíróság a döntéseiben rendszeresen hangsúlyozza a jogállamiság *axiómáját*, mely megköveteli, hogy a jogszabályokba, továbbá a közigazgatási szervek által hozott döntések és a bírósági ítéletek végrehajthatóságába vetett bizalom megszilárduljon. Minderre tekintettel – a jobbiztonság elvéből fakadó – követelmény a hatékony, eredményes, illetve észszerű időn belüli végrehajtás.¹ A végrehajtásnak nem célja az adós ellehetetlenítése; ugyanakkor

„a végrehajtási jognak kellő egyensúlyokat és garanciákat szükséges tartalmaznia ahhoz, hogy mind az adós, mind a végrehajtást kezdeményező érdeke megfelelően érvényesülhessen, illetőleg a téves vagy jogszabálysértő végrehajtási cselekmények megelőzhetőek, kiküszöbölhetőek és hatékonyan orvosolhatóak legyenek. *A megfelelő egyensúlyokat és garanciákat nélkülöző végrehajtási jog, amely egyúttal egyoldalúan előnyben részesíti egyik vagy másik fél érdekeit, ellentétben áll mind a tisztességes eljárás követelményével, mind a jogorvoslathoz való joggal.*”²

Az adóvégrehajtási eljárást szükségképp egy kettősség jellemzi: egyrészt védelmezi a végrehajtást kérő (és az eljárást folytató) adóhatóság érdekeit, másrészt pedig a

¹ 16/1992. (III.30.) AB határozat, ABH 1992, 101., 102.; 1252/B/2010. AB határozat, ABH 2011, 2284.

² 22/2013. (VII.19.) számú AB határozat, Indokolás [17].

behajtás³ folyamatának az adósi garanciáival az adóhatóság tevékenységét is igyekszik átláthatóvá – valamint kontrollálhatóvá – tenni.⁴

Az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) szabályrendszerének az adós, valamint a végrehajtást kérő érdekeit egyaránt figyelembe kell vennie. Ezen kijelentést az adóhatóság oldaláról vizsgálva az rögzíthető, hogy a tartozás behajtása nemcsak jog, hanem a költségvetési érdekek biztosítása célzatával kifejezetten kötelezettség, melyet az adóhátralék kötelezett részéről való megfizetésének elmulasztása – mint objektív tény – von maga után. Az adóvégrehajtás sajátosságait ellenben az adósi jogokat védő eljárási és anyagi jogi rendelkezések hálóján keresztül is szükséges megvilágítani amiatt, hogy a végrehajtói intézkedések jellemzően a tulajdonjogot korlátozzák, ami alapjogi kérdéseket is felvetet.⁵ Az érdekek szembenállása miatt az adóvégrehajtónak az eljárás minden szakaszában különös figyelemmel kell eljárnia, és – a költségvetési elvárásokra is tekintettel – a jogszabály rendelkezéseit a végrehajtási alapelvek tiszteletben tartása mellett kell érvényre juttatnia.

Tanulmányom célja az adóvégrehajtásban megjelenő – az adós jogait és jogos érdekeit védő – *jogvédelmi rendszer elemeinek* ismertetése.⁶ Nem vitatottan e körben nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a végrehajtási cselekményekkel szemben igénybe vehető jogorvoslati eszközök, azonban szükséges hangsúlyozni, hogy a jogi garanciák tárháza nem szorítkozik pusztán ezekre. Törekvésem szempontjából igazolásként is felfogható az Avt. rendszere; a jogszabály normatív struktúrájában megjelenő *eljárási alapelvek, a végrehajtási eljárási akadályok, az adóvégrehajtás jogorvoslati lehetőségei*, illetve az egyes végrehajtói *intézkedések foganatosítása során irányadó kögens rendelkezé-*

³ Itt kell rögtön leszögezni azt is, hogy a végrehajtás és behajtás fogalmak jogi értelemben korántsem minősülnek szinonimnak. Az adóvégrehajtás során a behajtás lényegében az állami adóhatóság által külső megkeresésre végzett végrehajtást jelenti. A bírósági végrehajtás, valamint a behajtás közötti különbségről ld. PATAKI János István: A bírósági végrehajtás–behajtás ellentétpárról. *Jogelméleti Szemle*, 2014/2. 216–225. http://jesz.ajk.elte.hu/2014_2.pdf; és PATAKI János István: Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/1. 121–135. http://jesz.ajk.elte.hu/2013_1.pdf

⁴ Az adóhatóság tehát az adóvégrehajtásban egyrészt a behajtást végzi – e körben a közhatalmi jogkör gyakorlójaként mutatkozik –, másrészt viszont hitelezőként is fellép.

⁵ Az Alkotmánybíróság több alkalommal utalt arra, hogy valamely korlátozás abban az esetben feleltethető meg az Alaptörvénynek, amennyiben egy másik alapvető jog, vagy alkotmányos érték védelme vagy érvényesülése másképp nem érhető el – a korlátozás szükséges –, és nem sérti az arányosság követelményét sem; következésképp az elérni kívánt célnak és az érdekében okozott alapjogsérelem súlyának arányban kell állnia egymással. Utóbbi kapcsán a jogalkotó köteles a cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni és a korlátozás az alapjog lényegi tartalmát sem érintheti {7/1991. (II.28.) AB határozat, ABH 1991, 26–27.; 11/1993. (II.27.) AB határozat, ABH 1993, 109., [110]; 3/2014. (I.21.) AB határozat, Indokolás [61]; 17/2015. (VI.5.) AB határozat, Indokolás [104]}. Ennek kapcsán ld. bővebben POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: *Alapjogok mérlegen. Az általános alapjogi tesztek dogmatikája*. Budapest, HVG-ORAC, 2016.

⁶ Általánosságban a hitelezői érdekek védelmével összefüggésben ld. KAPA Máttyás: A hitelezők érdekeit védő új intézmények a bírósági végrehajtásban. In: JAKAB András (szerk.): *Jogérvényesítés – Jogalkalmazás*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2002.; és KAPA Máttyás: *Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban*. [Institutiones Iuris] Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2006.

sek együttes érvényesülése nyújtja az adósnak azt a jogvédelmet, mely kellő ellensúlyt képez a legitim állami kényszerrel szemben. Ezen elemeknek egymást kiegészítve kell érvényesülniük; azok tartalma *izoláltan nem elemezhető* és nem is értelmezhető. Dolgozatom az adóvégrehajtás egyes jogintézményeit is megvilágítja azon szempontból, hogy azok koherensen illeszkednek-e az Avt. rendszerébe és a hatékony jogvédelem fokmérőinek tekinthetőek-e.

2. Eljárási alapelvek

Az adósi jogvédelem szabályai az Avt. keretei között elsődlegesen a végrehajtási alapelvek⁷ soraiban jelentkeznek. Jóllehet a törvény 5. §-a alapján a végrehajtási cselekmények sorrendjét, időpontját az adóhatóság e törvény keretei között maga határozza meg, ezen előírás csak az Avt. 6. §-ával együttesen érvényesül. Utóbbi rögzíti, hogy a végrehajtási cselekmények közül azokat kell foganatosítani, amelyekkel a leghatékonyabban érhető el a végrehajtás célja, ugyanakkor az adósról nézve – az arányosság elvének figyelembevételével – a legkisebb mértékű korlátozással jár. E tekintetben kiemelkedő jelentőséggel bír a fedezeti elv is. Mivel az adóssal szemben alkalmazott konkrét vagyoni hátrány a lefoglalható vagyontárgy(ak) értékétől és a behajtani kívánt követelés összegétől függ, ezért ezeket szem előtt tartva szükséges az adóvégrehajtónak egy olyan értékkel („*minimum-térülési érték*”) kalkulálnia, mely valamennyi számításba vehető tényező és körülmény alapján előreláthatóan lehetővé teszi a követelés későbbi teljes megtérülését, egyúttal akadályozandó a „túlbiztosításból” adódó adósi jogsérelmet. A végrehajtás eredményes lefolytatása korántsem korlátozásmentes cél; ahhoz olyan cselekményt kell rendelni, mely az adós vagyoni viszonyait lehetőség szerint csupán a szükséges mértékben érinti. Ezen korlátok mellett az adóhatóság szabadon állapíthatja meg a konkrét esetben leghatékonyabb *végrehajtási cselekményt, vagy dönthet több* intézkedés alkalmazásáról, amennyiben a megelőző eljárási aktusoktól nem várható teljes térülés.

Az Avt. tehát jelentőséget tulajdonít az *arányosság és fokozatosság elvének*,⁸ vagyis csak a szükséges mértékű hatósági kényszer kerüljön alkalmazásra, az a „kisebb” hátránytól haladjon a „komolyabb” cselekmény irányába.⁹ Ugyanakkor a gyakorlati szempontok figyelembevétele legalább ennyire szükségelteti az eljárás gyors lefolytatását is. Ez jellemzően a vagyonszétválasztás eredményes volta esetén jelentkezhet, amikor még alappal feltételezhető, hogy az adós vagyona – legalábbis részben – a tartozás fedezetül szolgálhat. A kényszer-cselekmények „halmozódása” az adósról különös pressziót

⁷ Az adóvégrehajtásban megjelenő alapelvek tartalmilag a bírósági végrehajtás alapelveinek is megfeleltethetőek. Utóbbiakról ld. KORMOS Erzsébet: *Alapelvek a bírósági végrehajtásban*. PhD értekezés. Miskolc, 2002.

⁸ Ld. SZENTMIHÁLYI-MOLNÁR Gréta: A fokozatosság és arányosság elve alkalmazásának gyakorlati problémái és a végrehajtás első lépcsője. 2019. <https://bit.ly/3qNhYdj>

⁹ 539/D/2005. AB határozat, ABK 2008. május, 773., 776. Ezt igazolja a bírósági gyakorlat is. Amennyiben a tartozás nem olyan nagyságrendű, amely eleve kizárja azt, hogy egyéb vagyontól is behajtható, akkor az ingatlan árverésre bocsátása nem indokolt; különösen akkor nem, ha a végrehajtó az adóst nem találja otthon, és csak fizetési felhívást hagy hátra, de újabb foglalást nem kísérel meg, és az adós egyéb teljesítési lehetőségeit sem ellenőrzi [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Pfv.I.20.212/1999].

jelenthet és a tartozás teljes összegének rendezésére is ösztönzőleg hathat; ugyanis a gyakorlatban az adóvégrehajtást nem feltétlenül a teljesítésre való képtelenség, hanem a teljesítési hajlandóság hiánya legalább annyira indukálja.

Az Avt. 2. §-a szerint – az Avt. eltérő rendelkezése hiányában – alkalmazandó adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) akként rendelkezik, hogy az adóhatóság a szakszerűség, a hatékonyság és a költségtakarékosság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy – a tényállás tisztázására vonatkozó követelmények sérelme nélkül – az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen, és az adózónak, az eljárás egyéb résztvevőjének és az adóhatóságnak a legkevesebb költséget okozza (a szakszerű és hatékony eljárás elve). Az eljárás egyik legfontosabb tartalmi eleme tehát *a kényszercselekmények időbeli keretek közé szorítása*; egyrészt a költségvetési érdekek is ezt igénylik, másrészt elkerülendő, hogy az adós bizonytalan ideig álljon a végrehajtás fenyegetettsége alatt. Harmadrészt – jöllehet az eljárás folyamatában az „adós mindent fizet” elve érvényesül¹⁰ – a jogalkotói kívánalmak közé tartozó költségtakarékosságra irányultság garantálja, hogy az eljárással összefüggő költségek ne lépjk túl a behajtáshoz szükséges mértéket és azok álljanak arányban a hátralék összegével.¹¹

Az alapelvek célja „segédletül” szolgálni a tételes jogi rendelkezések értelmezéséhez, az egyes adósi részjogosítványok érvényesüléséhez. Az eljárás garanciális szabályainak a megsértése az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményezhet még akkor is, ha a hatóság az eljárás jogi biztosítékainak a betartása mellett is ugyanazon döntést hozná meg.¹²

3. Végrehajtási eljárási akadályok

A végrehajtási eljárás felfüggesztésének (Avt. 15. §-a), a végrehajtási eljárás szünetelésének (Avt. 16–17. §-ai), valamint a végrehajtáshoz való jog elévülésének (Avt. 19. §-a) közös vonása, hogy a tartozás behajtásának valamely jogi megszorító rendelkezés

¹⁰ Az adós – jogszabályban meghatározottak szerint – köteles a végrehajtással kapcsolatban felmerült valamennyi költség, így a készkiadás, a költségminimum és jogszabályban meghatározottak szerint a végrehajtási költségátalány megfizetésére [Avt. 11. § (1) bekezdése].

¹¹ Konkrét ügyben az elsőfokú adóhatóság az adóst terhelő 72.713 Ft tartozás végrehajtása végett az adós ellen jövedelemletiltást bocsátott ki, valamint – zálog- és végrehajtási jog bejegyeztetése útján – végrehajtás alá vonta az adós tulajdonában álló 5 db ingatlant is. Fenti végrehajtási cselekmények időpontjában – 2016. évben – hatályos, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 1996. évi LXXXV. törvény 32/A. § (2) bekezdése alapján az ingatlan-nyilvántartási eljárás költsége ingatlanonként 12.600 Ft (összesen 63.000 Ft) volt, melyet az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (rég Art.) 163. § (2) bekezdése szerinti végrehajtási költségminimum terhelt, 5 x 5.000 Ft, összesen 25.000 Ft erejéig. Az eljárási cselekmények tehát a tartozás összegét 88.000 Ft-tal növelték úgy, hogy az a tőke hátralékot is meghaladta. A felettes szerv a döntésében – az ingatlanokat terhelő biztosítéki jogok, és az ingatlan-nyilvántartási eljárások költségeinek törlése mellett – azon következtetésre jutott, hogy az elsőfokú adóhatóság eljárása sértette a költséghatékonyság alapelvét, amikor nem mérlegelte, hogy a jövedelemletiltás belátható időn belül (3-4 hónap alatt) teljes térülést eredményezhetne.

¹² Kúria Kfv.IV.37.936/2015.; Kfv.III.37.162/2015.

képezi a gátját. A végrehajtás megindításának feltétele pozitív irányú megközelítésben egy végrehajtható okiraton¹³ alapuló adóhátralék; negatív feltétele a végrehajtási eljárási akadály(ok) hiánya. Az eljárási akadály(ok) fennállása esetén adós ellen végrehajtási eljárás nem indítható, a már folyamatban lévő eljárásban új kényszerceselemény nem foganatosítható.

3.1. A végrehajtási eljárás felfüggesztése

Az Avt. 15. § (1) bekezdése értelmében az adóhatóság a döntés végrehajtását *hivatalból felfüggesztheti* vagy *feleltes szerve rendelkezésére felfüggeszti*, ha a fizetési kötelezettséget előíró döntés¹⁴ megváltoztatása vagy megsemmisítése várható. Amellett, hogy a felfüggesztésre ezen fordulat alapján nem kérelemre, hanem hivatalból kerül sor, hangsúlyozni kell azt is, hogy ez esetben a felfüggesztés hatálya a döntésben foglalt kötelezettség végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozik – függetlenül attól, hogy végrehajtás alatt áll-e –, nem az egész végrehajtási eljárásra. Amennyiben az adósnak a végleges döntéssel nem érintett tartozásai is vannak, azon tartozásokra a végrehajtási eljárás lefolytatható. A végzésben – a felfüggesztés elrendelése esetén – meg kell jelölni, hogy a felfüggesztés milyen időtartamra, mely időpontig vagy feltétel bekövetkeztéig tart. A felfüggesztés lejártával a végrehajtás külön intézkedés nélkül az első (illetve soron következő) végrehajtási cselekmény foganatosításával indul meg (folytatódik); ellenben, ha a felfüggesztés határozatlan időtartamra történik, annak megszüntetéséről külön végzéssel kell rendelkezni.

A végrehajtási eljárás felfüggesztésére lehetőség van *az adós kérelmére* is. Az Avt. 15. § (3) bekezdése értelmében az adóhatóság az adós kérelmére kivételesen akkor függesztheti fel a végrehajtási eljárást, ha az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és az adóst a végrehajtási eljárás során korábban e törvény alapján nem sújtották eljárási bírsággal. Az Avt. 15. § (4) bekezdése alapján az adóhatóság a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülmények körében különösen értékeli az adós tartási kötelezettségébe tartozó személyek számát, az adós vagy az eltartott személy tartós és súlyos betegségét, az adóst is sújtó, a végrehajtás során bekövetkezett elemi csapást vagy ipari katasztrófát.

Az adósi kérelemre történő eljárásnál tehát a jogszabály az adóhatóság mérlegelési jogkörébe utalva teszi lehetővé a végrehajtási eljárás felfüggesztését akkor, ha azt valamilyen méltányolható körülmény indokolja. Az idézett törvényhely kapcsán megállapítható, hogy felfüggesztésre csak indokolt esetben, rendkívüli, átmeneti jellegű körülmény alapján kerülhet sor, ha a végrehajtás a fél számára súlyos hátrányt előidéző következményekkel járhat. A felfüggesztés feltétele az erre irányuló kérelem előterjesztése, továbbá, hogy az adós igazolja azon méltányolható okot, amely indokolja a felfüggesztést.¹⁵ Az Avt. 15. § (3) bekezdéséből egyenesen következik, hogy – mivel a felső-

¹³ Avt. 29. § (1) bekezdése.

¹⁴ A végrehajtási eljárásban végrehajtható okirat – többek között – a fizetési kötelezettséget megállapító, véglegessé vált hatósági döntés [Avt. 29. § (1) bekezdésének 1. pontja].

¹⁵ Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kpkf.I.29.281/1999.

rolás *exemplifikatív* – az értékelendő és értékelhető körülmények jelleg nyitott, ezért a mérlegelés során figyelembe kell venni az adós nyilatkozatát, az adóhatóság rendelkezésére álló egyéb adatokat, adós és közeli hozzátartozói életkörülményeivel kapcsolatos információkat is. A törvényhelyhez fűzött jogalkotói indokolás szerint ezért „lehetőség van arra is, hogy a kiemelt esetkörökön kívül egyéb olyan körülményt is méltányoljon az adóhatóság a végrehajtás során, amelyre tekintettel az adós magánérdeke időlegesen a tartozás gyors behajtásához fűződő közérdekkel szemben előnyben részesíthető.” A felfüggesztést megalapozó körülmény rövidebb időtartamig teszi indokolttá a végrehajtás folytatásának korlátozását. Ezen megfontolást igazolja a Vht. azonos elvi alapon álló magyarázata, miszerint

„az adós kérelmére történő felfüggesztés kivételes lehetőség az eljárás során, és csak akkor alkalmazható, ha az adós bizonyítani tudja azt a méltányolható körülményt (például eltartási kötelezettség, betegség, természeti katasztrófa), amely miatt időlegesen – egy ízben és legfeljebb 6 hónapra – háttérbe szorítható a végrehajtandó követelés teljesítése.”

A végrehajtási eljárás felfüggesztése tehát az Avt. 15. § (3) bekezdésének keretei között nem automatikus, az adóhatóság mérlegelési jogkörében a jogszabályi keretek között dönt a kérelem elbírálása során. A jogi szabályozás szerint a kritériumoknak történő megfelelés esetén nyílik az adóhatóságnak lehetősége arra, hogy a kérelem teljesítését az eset valamennyi körülménye és a rendelkezésére álló adatok alapján mérlegelje, és ennek eredményeképpen hozza meg a döntését. Ez viszont más megfogalmazásban azt jelenti, hogy a kérelmező felelőssége, milyen tényeket és körülményeket ítél elégségesnek a kérelme alátámasztásaként, ezzel kockáztatva azt, hogy az a mérlegelést igénylő döntéshez – a javára – adott esetben elégtelen lesz. A végrehajtási eljárással szükségszerűen együtt járó hátrányokra történő hivatkozás – lévén evidencia – a végrehajtási eljárás felfüggesztéséhez nem elégséges,¹⁶ a kérelmet ezen túlmenően kell indokolással ellátni. Csak a feltételek teljesülésekor tudja az adóhatóság érvényesíteni az *Air. 4. §-ában deklarált egyedi elbírálás elvét*; ennek alapján az adóhatóság az eljárás során az érintett ügyre vonatkozó tényeket veszi figyelembe, minden bizonyítékot súlyának megfelelően értékeli, döntését valóságghú tényállásra alapozza.¹⁷

A kérelemre hozott kedvező döntés másik feltétele, hogy az adóst a végrehajtási eljárás során korábban e törvény alapján nem sújtották eljárásí bírsággal.¹⁸ E körben nem

¹⁶ Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kpkf.III.29/406/1999., Kpkf.V.39.213/2000.

¹⁷ Nem függeszthető fel a végrehajtás az adós gazdasági ellehetetlenülését valószínűsítő bizonyítékok hiányában [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kpkf.IV.35.197/1999.]. Nem adhatnak alapot a végrehajtási eljárás felfüggesztésére az eljárás során bekövetkezett végrehajtói jogsértések sem; ezek végrehajtási kifogás útján orvosolhatóak [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kpkf.I.29.162/1999.]. Ellenben a végrehajtási eljárás felfüggesztését indokolhatja, ha a végrehajtás az adós által eltartottak létfenntartását is veszélyezteti [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kpkf.III.29.315/1999.].

¹⁸ Az eljárás minden résztvevője, természetes személy esetén 200.000 Ft-ig, jogi személy és egyéb szervezet esetén 500.000 Ft-ig terjedő eljárásí bírsággal sújtható, ha a végrehajtási eljárást a megjelenési

értékelhető az adós javára szolgáló körülményként az, hogy az adóhatósággal együttműködött, ez a törvényből fakadó kötelezettségnek tekintendő.¹⁹

Az Avt. tehát a végrehajtási eljárás felfüggesztését három – egzakt módon jól elhatárolható – módon teszi lehetővé: hivatalból, a felettes szerv utasítására, és kérelemre. Kiegészítésként még az Air. 81. § (6) bekezdése is lehetőséget nyújt a kényszereljárás megakasztására. Eszerint a kézbesítési kifogásnak²⁰ az eljárás folytatására, illetve a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Az adóhatóság a végrehajtási eljárást kérelemre vagy hivatalból a kézbesítési kifogást elbíráló döntés véglegessé válásáig felfüggesztheti, ha a kérelemben előadott tények, körülmények annak elfogadását valószínűsítik.

Az adók módjára behajtandó köztartozás végrehajtására vonatkozó szubszidiárius szabálynak minősül az Avt. 111. § (2) bekezdése, amelynek értelmében a behajtást kérő kezdeményezésére az adóhatóság a végrehajtási eljárást felfüggeszti, illetve – a fennálló végrehajtási költségek kiegyenlítése esetén – megszünteti. Ezen esetekben a törvény – a Vht. 48. § (1) bekezdéséhez hasonlóan – a behajtást kérő kezdeményezése esetén teszi lehetővé a felfüggesztést.²¹

A végrehajtási eljárás felfüggesztésének joghatása, hogy annak időtartama alatt az adótartozás végrehajtásához való jog nyugszik [Avt. 19. § (5) bekezdése]. A felfüggesztés ténye nem érinti az adótartozás eredeti esedékességét, mindössze annyit jelent, hogy a felfüggesztést követően – legalábbis ideiglenes jelleggel – nem kell teljesíteni, illetve a teljesítést végrehajtói intézkedések útján sem lehet kikényszeríteni.²²

kötelezettség elmulasztásával, az együttműködési kötelezettség megsértésével vagy más módon akadályozza [Avt. 22. § (1) bekezdése].

¹⁹ Az adózó és az eljárás egyéb résztvevője köteles a jogait jóhiszeműen gyakorolni és elősegíteni az adóhatóság feladatainak végrehajtását [Air. 8. § (1) bekezdése; jóhiszemű eljárás követelménye, együttműködési kötelezettség elve].

²⁰ Az adózó vagy az eljárás egyéb résztvevője akkor terjeszthet elő kézbesítési kifogást, ha a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok vagy az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény megsértésével történt [Air. 81. § (1) bekezdése]. Természetes személy adózó vagy az eljárás egyéb résztvevője kézbesítési kifogást akkor is előterjeszthet, ha önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot. Ez a rendelkezés irányadó abban az esetben is, ha a kézbesítés elektronikus úton történt [Air. 81. § (2) bekezdése].

²¹ Jóllehet nem az adóhatóság aktusához kötődik, a végrehajtási eljárás felfüggesztése körében még két esetkör tart igényt említésre. A Vht. 48. § (2) bekezdése szerint: ha a zálogjogosult a 114/A. § (1) bekezdése, illetve a 140. § (6) bekezdése szerinti kérelmet terjesztett elő, a kérelem beérkezését követő 3 munkanapon belül a bíróság a végrehajtást felfüggeszti. A bíróság a végrehajtás felfüggesztéséről a végrehajtót azonnal értesíti, egyúttal részére a felfüggesztést elrendelő végzést haladéktalanul megküldi. A zálogjogosulti kérelemre történő felfüggesztés esetében a felfüggesztés a zálogtárgy árveréséről szóló hirdmény elkészítésére és a zálogtárgy értékesítésére – ide nem értve a romlandó dolgok értékesítését – terjed ki, a többi végrehajtási cselekményt ugyanakkor az adóhatóságnak a felfüggesztés tartama alatt is foganatosítani kell. Másik körbe a bírósági úton felülvizsgálható döntések tartoznak. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 52. § (1) bekezdése alapján, ha a keresetlevél benyújtásának nincs halasztó hatálya, a bíróság elrendelheti annak részleges vagy teljes halasztó hatályát. A halasztó hatály elrendelése esetén a közigazgatási cselekmény nem hajtható végre, annak alapján jogosultság nem gyakorolható és egyéb módon sem hatályosulhat. Ezen értelmezésben a bíróság döntését lényegében a végrehajtási eljárás felfüggesztéseként kell minősíteni.

²² Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kfv.I.35.603/2000. A határozat végrehajtásának felfüggesztése tehát a végrehajtási eljárás megkezdésének – vagy a már megkezdett végrehajtási eljárás folytatásának – képezi az

3.2. A végrehajtási eljárás szünetelése

A végrehajtás megakasztásához vezet a végrehajtási eljárás szünetelése is, melyet az Avt. 16–17. §-ai szabályoznak. Az Avt. 16. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtási eljárás szünetel a) a fizetési kedvezmény²³ iránti kérelem adóhatósághoz történő megérkezését követő naptól a kérelmet elbíráló döntés véglegessé válásának napjáig, ha az adós fizetési kedvezmény iránti kérelmét a tartozás esedékességét követő 8 napon belül nyújtotta be; b) a fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyező döntés véglegessé válásának napjától a tartozás döntésben foglalt teljesítéséig, ha az adós kérelmére fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyeztek; c) a halasztó hatály²⁴ elrendelése iránti kérelemnek az adóhatóság tudomására jutása napját követő naptól a kérelem jogerős elbírálásáig, ha az adóhatósági döntés ellen indított közigazgatási per során az első alkalommal előterjesztett halasztó hatály elrendelése iránti kérelmet jogerősen még nem bírálták el; d) a felszámolás elrendelésétől a felszámolási eljárás jogerős befejezéséig, ha a gazdálkodó szervezet adótartozásának megfizetésére a helytállni köteles tag (részvényes), vezető tisztségviselő kötelezésére került sor, vagy e) ha törvény így rendelkezik.²⁵

Fentiek alapján tehát egyrészt a fizetési kedvezmény iránti kérelem előterjesztése, másrészt az adóhatóság végleges döntésével szemben előterjesztett keresetlevél – amennyiben az azonnali jogvédelem iránti kérelmet is tartalmaz – is a végrehajtás szünetelését eredményezi. Ugyanakkor mindkét eset további kritériumokat is foglal magában, melyek tükrében a végrehajtási eljárás menete a kérelmek elbírálásának eredményétől függően alakul. Ha az adóhatóság az adós kérelmére fizetési könnyítést vagy adómérséklést engedélyezett, a döntés véglegessé válásáig a kérelemmel érintett tartozás tekintetében – az Avt. 50. § (2) bekezdésében foglalt eseten kívül – végrehaj-

akadályát, az eredeti esedékesség időpontját már nem tolja ki, az ezzel összefüggő teljesítési határidő számítását nem akasztja meg. Ezen jogértelmezés tükröződik vissza a közigazgatási perben hozott ítélet rendelkező részében is. Amennyiben ugyanis az alperesi adóhatósági határozattal szembeni keresetet a bíróság elutasítja, úgy külön teljesítési határidővel kötelezi felperest – az adóst – a kereseti illeték („külön felhívásra”) és alperes részére perköltség („15 nap”) megfizetésére, melyből következik, hogy az alperesi döntésben foglalt megállapítások teljesítésére külön határidőt szabni – a jogerő (véglegesség), esedékesség és teljesítési határidő relációban – már nem kell.

²³ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 198–201. §-ai.

²⁴ Kp. 50. § (2) bekezdésének a) pontja.

²⁵ A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 11. § (2) bekezdésének c) pontja rögzíti, hogy az adóssal szemben – főszabály szerint – a pénzkövetelések végrehajtása szünetel és nincs helye végrehajtásuk elrendelésének sem. A természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény 28. § (1) bekezdése szerint a Családi Csődvédelmi Szolgálat az adós, adóstárs által tett nyilatkozatok és a végrehajtást foganatosító szervezetektől beszerzett adatok alapján haladéktalanul bejelenti az adóssal, adóstárral, illetőleg az eljárásban kötelezettséget vállaló egyéb kötelezettel szemben végrehajtási eljárást folytató önálló bírósági végrehajtónak, illetve más végrehajtást foganatosító szervnek az adósságrendezési eljárás kezdeményezésének benyújtását. Az adósságrendezés kezdeményezésének benyújtásáról szóló értesítés végrehajtó általi kézhezvételétől kezdve – az adóssal, a kezessel, egyéb egyetemleges kötelezettel és a dologi kötelezettel szemben – a velük szemben fennálló követelések behajtása iránt folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban eljárás cselekmény, intézkedés nem foganatosítható, a végrehajtási ügy szünetel, a felek és az egyéb kötelezettek által a szünetelés időtartama alatt tett nyilatkozatok is hatálytalanok; ettől az időponttól minden határidő megszűnik.

tási cselekményt nem foganatosíthat, továbbá a már foganatosított hatósági átutalási megbízás vagy jövedelemletiltás esetén megfelelően alkalmazza az Avt. 16. § (2) és (3) bekezdését [Avt. 17. §-a]. Ezen szabályok garantálják, hogy a már elvégzett cselekmény okán az adóst ne érhesse vagyoni hátrány. Amennyiben ugyanis az adóhatóság hatósági átutalási megbízását a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás szünetelése kezdő napjáig nem teljesítette, az adóhatóság a hatósági átutalási megbízás visszavonásáról haladéktalanul intézkedik. Ha a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízást a szünetelés kezdő napját követően, a szünetelés hatálya alatt teljesítette és az összeget az adóhatóság részére átutalta, az adóhatóság azt a tudomására jutásától számított 8 napon belül visszatéríti az adósnak [Avt. 16. § (2) bekezdése]. Ha pedig az adóhatóság jövedelemletiltást foganatosított és a munkáltató a végrehajtás szünetelése kezdő napjáig a behajtani kívánt teljes összeget még nem utalta át az adóhatóság részére, az adóhatóság a jövedelemletiltás alapján történő levonás felfüggesztéséről tájékoztatja a munkáltatót. A munkáltatónak az általa a jövedelemletiltás alapján a szünetelés kezdő napját követően, a szünetelés hatálya alatt levont, de az adóhatóság részére még át nem utalt összeget az adós részére vissza kell térítenie. A munkáltató által a jövedelemletiltás alapján a szünetelés kezdő napját követően, a szünetelés hatálya alatt az adóhatóság részére átutalt összeget az adóhatóság 8 napon belül visszatéríti az adósnak [Avt. 16. § (3) bekezdése].²⁶

Hasonlóképpen alakulnak az eljárási szabályok – közigazgatási peres eljárásban – a halasztó hatály iránti kérelem esetén is. Itt szükséges kiemelni, hogy a halasztó hatály elrendelése iránti első kérelem a szünetelés kezdő napját megelőzően foganatosított végrehajtási cselekmények hatályát nem érinti; valamint utalni kell arra, hogy amennyiben az adós a közigazgatási per során második (további) alkalommal terjeszt elő azonnali jogvédelem keretében halasztó hatály iránti kérelmet, annak bíróság általi elbírálásáig a végrehajtási eljárásban szünetelés már nem áll be.

A szünetelés joghatása, hogy – mint a felfüggesztés időtartama alatt – a végrehajtáshoz való jog az Avt. 16. § (1) bekezdésének c), d) és e) pontja szerinti esetekben nyugszik [Avt. 19. § (5) bekezdése]. Az Avt. XII. fejezetének 53. pontjában meghatározott adók módjára behajtandó köztartozások végrehajtásának szünetelésére szintén az Avt. 16. §-ának szabályai az irányadóak [Avt. 111. § (1) bekezdése].

A szünetelés hatálya a törvény erejénél fogva, alakszerű adóhatósági aktus nélkül áll be. A szünetelés időtartama alatt végzett végrehajtói intézkedések hatálytalanok, ellenben nem érinti az annak kezdő időpontját megelőzően foganatosított végrehajtási cselekményeket.²⁷

²⁶ Azon tényben, miszerint a jogszabályi rendelkezések a fizetési kedvezmény engedélyezésének egyik joghatásaként a végrehajtási eljárás szünetelését jelölik meg, a jogalkotó azon koncepciója érhető tetten, hogy az adóhatóság a fizetési kedvezmény teljesítése alatt további kényszereselekmények által ne nehezítse meg illetve ne lehetetlenítse el az adós helyzetét, bízva abban, hogy a tartozás belátható időn belül részletfizetés útján valóban megtérül.

²⁷ Fővárosi Ítéltábla 12.Fpkf.44.067/2004.

3.3. A végrehajtáshoz való jog elévülése²⁸

Az Avt. 19. § (1) bekezdése alapján a tartozás és a meghatározott cselekmény végrehajtásához való jog az esedékesség naptári évének az utolsó napjától számított 4 év elteltével évül el. Ha az adóhatóság végrehajtási cselekményt foganatosított, az elévülés 6 hónappal meghosszabbodik.

Hangsúlyozni kell, hogy az elévülés 6 hónappal történő meghosszabbodása kizárólag akkor alkalmazható, ha az elévüléssel érintett kötelezettség vonatkozásában ténylegesen is végrehajtási kényszerintézkedésre került sor. Meghosszabbítást eredményező körülményként nem vehető figyelembe olyan cselekmény, amelyet az adóhatóság jogszabályba ütköző módon foganatosított. Nem minősül végrehajtói intézkedésnek az sem, ami kizárólag a vagyonfeltárási munkával van összefüggésben (ideértve a pénzforgalmi szolgáltató felé küldött megkeresést, valamint a fizetési felhívás adósnak történő kiküldését is). Ezzel összefüggésben a bírósági gyakorlat főbb irányt mutat arra vonatkozóan, hogy mely eljárási aktus tekinthető a végrehajtási eljárás megszakítását előidéző eljárási cselekménynek, amellet, hogy sem az Avt., sem a Vht. nem határozza meg annak definícióját. A Legfelsőbb Bíróság (Kúria) a Pfv.I.21.171/2015. számú eseti döntésében azon következtetésre jutott, hogy

„a végrehajtási jog elévülésének megszakítására kizárólag a végrehajtást kérő végrehajtási eljárást megindító végrehajtási kérelme, valamint a már megindult végrehajtási eljárás során az eljárás résztvevőinek a végrehajtás sikeres lefolytatása érdekében tett cselekményei alkalmasak.”

Nevezett fórum a szünetelés jegyzőkönyvi megállapítását elévülést megszakító cselekménynek minősítette [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Pfv.I.21.879/2003.]. Ezt rögzítette a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Pf.II.25.726/2000. számú eseti döntése is, kiemelve azt, hogy a végrehajtást kérő azáltal, hogy a hátraléki kimutatást (végrehajtható okiratot) elévülési időn belül benyújtotta a végrehajtást foganatosító szervhez, olyan cselekményt hajtott végre, melynek okán az elévülés megszakadt. *Jogértelmezés keretei közé tartozó kérdés tehát annak eldöntése, hogy mi minősül végrehajtási cselekménynek, és ily módon a végrehajtáshoz való jog elévülésének a megszakítására alkalmas-e.*

Speciális szabály vonatkozik a meghatározott cselekmények végrehajtására; ezen esetekben a végrehajtáshoz való jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja [Avt. 19. § (9) bekezdése].²⁹ Sajátos a rendelkezés a törvényszéki végrehajtóktól jogszabály alapján átvett ügyek vonatkozásában is; az Avt. 125/A. § (7) bekezdése

²⁸ Nem tévesztendő össze az Art. 202. § (1) bekezdésével, mely az adó megállapításához való jog elévülését szabályozza; eszerint az adóhatóságnak az adó utólagos megállapításához való joga meghatározott idő – 5 év – elmúltával elenyészik. Az adómegállapításához való jog elévülése azt jelenti, hogy ezen idő eltelte után az adózóval szemben fizetési kötelezettséget eredményező megállapítást az adóhatóság nem tehet.

²⁹ A jogszabályhelyhez fűzött jogalkotói indokolás szövege szerint a meghatározott cselekmények speciális jellege szükségessé teszi, hogy azok a legtovább végrehajthatóak legyenek, amely ügy biztosítható, ha a főszabály szerinti elévülési határidőt bármely végrehajtási cselekmény megszakítja (Kúria Kfv.I.35.225/2020., Kfv.I.35.269/2020.).

értelmében a végrehajtáshoz való jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, és a végrehajtáshoz való jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

Az Avt. 19. § (2) bekezdése rögzíti azt, hogy a bevallás, adatbejelentés késedelmes benyújtása esetén az adótartozás végrehajtásához való jog elévülése a bevallás, adatbejelentés benyújtásának időpontjával megszakad, és az elévülés a bevallás, adatbejelentés benyújtását követő napon újból megkezdődik. Fenti jogszabályhely (3) bekezdése alapján, ha az adós ellen felszámolási eljárás indul, a tartozás végrehajtásához való jog elévülése a felszámolás kezdő időpontjával megszakad, és az elévülés a felszámolási eljárás befejezéséről hozott döntés jogerőre emelkedését követő napon újból megkezdődik. A Kúria Pfv.I.20.587/2020. számú eseti döntése szerint a végrehajtás eredménytelen, ha az eljárás az adós lefoglalható vagyona hiányában szünetel, mely a végrehajtás eredményét meghüsitja. Ezen esetben a hitelező vagy kéri a szünetelő végrehajtás folytatását – amennyiben valószínűsítette azt, hogy az adósnak mégis van lefoglalható vagyona –, vagy kéri az adós felszámolását, mely alkalmas a végrehajtáshoz való jog elévülésének a megszakítására.

A végrehajtást megszakító cselekményeken kívül az Avt. 19. § (5) bekezdése tartalmazza, hogy melyek azok a jogi tények, melyek az elévülés nyugvásához vezetnek. Nyugszik a tartozás végrehajtásához való jog elévülése a végrehajtási eljárás felfüggesztésének, illetve az Avt. 16. § (1) bekezdés c), d) és e) pontja szerinti szünetelésének, az adós vagyona a büntetőeljárásban elrendelt lefoglalásnak vagy zár alá vételnek, továbbá törvényben biztosított³⁰ fizetési kedvezménynek vagy feltételhez kötött adómentességnek az időtartama alatt. Az Avt. 52. § (5) bekezdés szerinti jelzálogjog bejegyzése az elévülés nyugvása szempontjából a végrehajtási eljárás felfüggesztésével esik egy tekintet alá. Az elévülési idő nyugvásának joghatása, hogy az arra okot adó körülmény fennállása, vagy az eljárás időtartama alatt a végrehajtáshoz való jog elévülési ideje nem telik; ellenben az elévülés a nyugváásra okot adó körülmény megszűnésével, illetve a nyugvárra okot adó eljárás jogerős befejezésével az azt követő napon folytatódik.³¹

A tartozások kapcsán a *végrehajtáshoz való jog elévülésének felülvizsgálata folyamatos hivatali tevékenységet igényel*, mely – legalábbis részben – az Avt. XII. fejezetében szabályozott, megkeresésre folytatott végrehajtások esetében is irányadó. Bár az adóhatóság az Avt. 106. § (6) bekezdésének második mondata értelmében a behajtási eljárás feltételeinek vizsgálata mellett a behajtási megkeresésben szereplő tartozást sem jogalapjában, sem összesszerűségében nem vizsgálja felül, a megkeresésben foglaltakhoz kötve van; kiegészítő jelleggel a joghely (6a) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy ha a behajtási eljárás feltételeinek vizsgálata során megállapítható, hogy a megkere-

³⁰ A törvényben biztosított fizetési kedvezmény időtartama alatt nyugszik az adó végrehajtásához való jog elévülése, míg az általános szabályok szerint kérelmezett és engedélyezett fizetési könnyítés időtartama a végrehajtáshoz való jog elévülését nem nyugtatja [2018/65. Adózási kérdés, a tartozás végrehajtásához való jog elévülésének nyugvása].

³¹ Ezen általános szabály irányadó az Art. szerint az adómegállapításhoz való jog elévülésének meghosszabbodását eredményező bűncselekmények miatt indult büntetőeljárás vonatkozásában [Avt. 19. § (6) bekezdése], a vezető tisztségviselői (tagi) felelősség megállapítási perekre [Avt. 19. § (7) bekezdése], valamint az örökhagyó tartozásának megfizetésére kötelező döntésre [Avt. 19. § (8) bekezdése].

sésben foglalt követelés végrehajtásához való jog elévült, az adóhatóság a megkeresést végzéssel visszautasítja.

A késedelmi pótlék járulékos jellege miatt, ha a tartozás végrehajtásához való jog elévült, a tartozást terhelő késedelmi pótléket is elévültnek kell tekinteni [Avt. 19. § (4) bekezdés].

3.4. A végrehajtás korlátozása

Avt. 3. §-a értelmében e törvény, valamint az Air. és az Art. eltérő rendelkezése hiányában az adóhatóság által foganatosított végrehajtási eljárásban – e törvénnyel összhangban – a Vht. szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a Vht. 9. § alkalmazásának nincs helye. Mivel hivatkozott jogintézmény kapcsán az Avt.-nek nincs külön szabálya, a Vht. rendelkezései az irányadóak.

A Vht. 55. § (1) bekezdése alapján a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtást köteles végzéssel megszüntetni, illetőleg korlátozni, ha a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti, vagy b) külön törvény így rendelkezik. A törvény 56. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtást elrendelő bíróság végzéssel megszünteti vagy korlátozza a végrehajtást, ha a) közokirat alapján megállapította, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat, illetve büntetőeljárásban a bíróság véglegessé vált határozata, valamint az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság további jogorvoslattal nem támadható határozata hatályon kívül helyezte, megváltoztatta, illetve a végrehajtandó határozat hatályát veszítette, vagy b) jogerős bírósági határozat alapján megállapította, hogy a végrehajtási záradékkal ellátott okiratba foglalt végrehajtani kívánt követelés vagy az annak alapjául szolgáló jogviszony egészben vagy részben érvényesen nem jött létre.

Fentiek alapján a végrehajtás korlátozásának kritériumai kötöttek, arra – főszabály szerint – hivatalból kerül sor. Amennyiben az adós a végrehajtás korlátozása iránt kérelemmel él, abban az esetben az adóhatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy az adós terjesztett-e elő olyan bizonyítékot, mely a jogszabályban feltételként támasztott körülmény fennálltát hitelt érdemlően igazolja. A Vht. 55–56. §-ai az adós egészségügyi, szociális körülményeire figyelemmel nem biztosítanak lehetőséget a végrehajtás korlátozására, annak értékelésére a végrehajtási eljárás felfüggesztése, valamint az Art. 198–201. §-aiban szabályozott fizetési kedvezményi eljárás keretei között van lehetőség. *A végrehajtás korlátozására* – az Air. 5. §-ában rögzített méltányos eljárás elvétől függetlenül – *diszkrecionális jogkörben nincsen* mód; ugyanakkor ha a Vht.-ben meghatározott feltételek teljesülnek, abban az esetben a végrehajtás korlátozásának mellőzésére sincs lehetőség.

4. Jogorvoslati eszközök

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése]. Az Alkotmánybíróság több alkalommal állást foglalt a körben, hogy nevezett alapjog *immanens* tartalma megköveteli, hogy a jogorvoslati kérelem elbírálására hatáskörrel rendelkező hatóság – az adott szervezeten belüli maga-

sabb fórum, vagy egy harmadik szerv – a sérelmezett döntést érdemben képes legyen felülvizsgálni és jogsérelem megállapítása esetén azt a döntésre visszaható hatállyal orvosolni, vagyis fogalmilag és *szubsztanciálisan* is tartalmazza a jogsérelem orvoslását.³² Nem következik ebből egyenesen az, hogy a jogorvoslati eljárást lefolytató szervnek a jogorvoslatot célzó kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia; az ellenben igen, hogy a jogorvoslati eljárást meghatározott keretek között lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben előadottakat ténylegesen is megvizsgálja.³³ Nemcsak akkor sérül a jogorvoslathoz való jog, ha a jogalkotó azt a törvény erejénél fogva kizárja, hanem akkor is, amennyiben a jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesítését az egyes részletszabályok gátolják, vagyis a jog lényegi tartalma üresedik ki, az formálissá válik.³⁴ Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy jelzett alapjog alkotmányos védelmi köre a rendes jogorvoslatokra terjed ki. A jogorvoslati rendszert, és annak szabályozási szintjeit – a fentiek megtartása mellett – a törvényalkotó széleskörű mérlegeléssel alakíthatja ki; az Alaptörvény nem rögzít azzal kapcsolatosan többlet feltételt, hogy hány fokú fórumrendszer biztosítja a jogorvoslathoz való jog hatékony érvényesülését, ahogy a rendkívüli jogorvoslat intézményét sem követeli meg.³⁵ A taláros testület hangsúlyozta, hogy a jogorvoslati jog biztosításának kívánalma az érdemi – vagyis ügydöntő – határozatokra vonatkozik; így annak vizsgálata során, hogy mely döntés minősülhet ilyennek, a döntés személyre gyakorolt hatása és annak tárgya a meghatározó, vagyis az lényegesen befolyásolta-e az érintett helyzetét és jogait. Alkotmányjogi aspektusból a jogorvoslathoz való jog gyakorlása tekintetében – kivételesen – érdeminek minősülhetnek a nem ügydöntő határozatok is.³⁶

4.1. A végrehajtási kifogás

Az adóvégrehajtás során az általánosnak tekinthető jogvédelmi *eszköz* a végrehajtási kifogás. Az Avt. 24. § (1) bekezdése alapján a végrehajtási eljárás során az adóhatóság, illetve az önálló bírósági végrehajtó 36. § alapján foganatosított törvényt sértő intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen az adós, a behajtást kérő, a behajtást kérő hatóság, továbbá az, akinek a végrehajtás jogát vagy jogos érdekét sérti – a sérelmezett intézkedés vagy az intézkedés elmaradásának a tudomására jutásától³⁷ számított 15

³² 20/2005. (V.26.) AB határozat, ABH 2005, 227.; 9/2013. (III.6.) AB határozat, Indokolás [28]; 10/2017. (V.5.) AB határozat, Indokolás [68].

³³ 3064/2014. (III.26.) AB határozat, Indokolás [15]–[16]; 20/2017. (VII.18.) AB határozat, Indokolás [26].

³⁴ 36/2013. (XII.5.) AB határozat, Indokolás [60]–[61]; 14/2015. (V.26.) AB határozat, Indokolás [31]; 18/2020. (VII.21.) AB határozat, Indokolás [75].

³⁵ 3025/2016. (II.23.) AB határozat, Indokolás [24]; 3223/2018. (VII.2.) AB határozat, Indokolás [73]; 3098/2019. (V.17.) AB határozat, Indokolás [22].

³⁶ 46/2003. (X.16.) AB határozat, ABH 2003, 488., 502.; 114/2010. (VI.30.) AB határozat, ABH 2010, 579., 585–586.; 18/2016. (X.20.) AB határozat, Indokolás [16].

³⁷ A 2019. 01. 01. – 2020. 12. 31. közötti időszakban hatályos Avt. 24. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtási kifogás előterjesztésére nyitva álló határidő *a sérelmezett intézkedéstől vagy annak elmaradásától számított 15 nap volt*; a jogalkotó nem tulajdonított relevanciát a végrehajtási cselekmény közlésének (az arról való tudomásszerzésnek). A szabályozás – mely szerint a jogorvoslat előterjesztésének

napon belül – a végrehajtást foganatosító elsőfokú adóhatóságnál végrehajtási kifogást terjeszthet elő. Ha az önálló bírósági végrehajtó törvénysértő intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen az elsőfokú adóhatóságnál terjesztenek elő végrehajtási kifogást, erről az adóhatóság soron kívül értesíti az önálló bírósági végrehajtót. Kiegészítő szabályt jelent a törvényes határidő számítása szempontjából az Avt. fenti joghelyének (1a) bekezdése; eszerint ha az (1) bekezdésben biztosított határidő megtartásában a végrehajtási kifogást előterjesztő akadályoztatva volt, és ezt a tényt a végrehajtási kifogással egyidejűleg benyújtott igazolási kérelmében igazolja, a jogorvoslati határidőbe az akadályoztatás időtartama nem számít bele. A végrehajtási kifogás előterjesztésére megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet a végrehajtást foganatosító adóhatóság bírálja el. A végrehajtási kifogás előterjesztésére nyitva álló objektív törvényi határidő az intézkedéstől, vagy annak elmaradásától számított 6 hónap, ezen határidőn túl jogorvoslatnak nincs helye [Avt. 24. § (3) bekezdése].

A kifogásban meg kell jelölni a sérelmezett intézkedést és azt, hogy az előterjesztő az intézkedés megsemmisítését vagy megváltoztatását milyen okból kívánja [Avt. 24. § (2) bekezdése]; ellenkező esetben – mint az elkésett, és a nem jogosulttól származó jogorvoslati kérelmet – az elsőfokú adóhatóság azt visszautasítja [Avt. 25. §-a]. A kifogást – kivéve, ha a végrehajtást foganatosító adóhatóság az abban foglaltaknak helyt ad, amelyről a kifogás előterjesztőjét tájékoztatja – a felettes adóhatóság³⁸ 15 napon belül bírálja el olyképpen, hogy a megtámadott intézkedést helybenhagyja, megváltoztatja, megsemmisíti vagy az adóhatóságot – az intézkedés jellegéhez viszonyítottan megfelelő határidő tűzésével – az elmulasztott intézkedés megtételére kötelezi [Avt. 26. § (1)–(3) bekezdései].

Hangsúlyozni kell azt is, hogy a végrehajtási kifogást elbíráló felettes adóhatóság a végrehajtó tevékenységét az anyagi és eljárási rendelkezések megtartása szempontjából vizsgálja, nem dönt az ügy érdemében, a végrehajtás befejezése tárgyában.³⁹

A végrehajtási kifogás illetéke 5.000 Ft, a végrehajtási kifogás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezés illetéke 10.000 Ft.⁴⁰

megnyílt a intézkedésről való közlést kronológiailag megelőzi – kvázi olyan irracionális szituációt eredményezhetett, hogy a kényszerselekménnyről az érintettek már a közlés előtt tudomással kellett bírnia a jogorvoslati jog gyakorlásához (!?). Az Avt. 2019. január 1. napját megelőző szabálya a kifogás előterjesztésére nyitva álló törvényi határidőt ugyancsak jelen – 2021. január 1. napjától hatályos – megközelítésben szabályozta; a köztes változtatások elhibáztak bizonyultak. Ezzel a kérdéskörrel egy korábbi tanulmányban részletesen foglalkoztam. Ld. DARAI Péter: A végrehajtási kifogás előterjesztésének aktuális kérdései. *Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica*, 2019/2. 156–181. <https://bit.ly/3FkS705>

³⁸ A Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló 485/2015. (XII.29.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése és 11. §-a, a 2. § (1) bekezdése alapján a NAV Korm. rend. 1. számú melléklet B) részének 9. pontja; a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény 6. § (1) bekezdése és 12. § (1) bekezdése. A felettes szerv (Fellebbviteli Igazgatóság) döntésével szembeni fellebbezés elbírálására a Pénzügyminisztérium Nemzeti Adó- és Vámhivalt vezető államtitkára – a NAV vezetője – jogosult.

³⁹ 3197/2016. (X.11.) AB végzés, Indokolás [28]; 3168/2018. (V.16.) AB végzés, Indokolás [43].

⁴⁰ Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 29. § (5) bekezdése.

4.2. Fellebbezés

Az Avt. 28. § (1) bekezdése értelmében önálló fellebbezésnek van helye a) az adóhatóság végrehajtási eljárása során e törvény vagy a Vht. alapján hozott, b) a végrehajtási kifogás előterjesztési határidejének elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasító, c) a végrehajtási kifogást visszautasító és d) a végrehajtási kifogást elbíráló végzés ellen. A törvényhely (2) bekezdése rögzíti, hogy az Art. vagy az Air. szabályainak alkalmazásával hozott végzések elleni fellebbezés tekintetében az Art., illetve az Air.⁴¹ rendelkezéseit kell alkalmazni.⁴²

4.3. Közigazgatási per⁴³

Mindezekon túlmenően a NAV Fellebbviteli Igazgatósága – mint felettes szerv – által hozott döntéseknél a jogszabály közigazgatási per keretein belül utat enged a másodfokon hozott döntés felülvizsgálatára is. A közigazgatási per indításának lehetőségét az Air. 130. § (1) bekezdése rögzíti, a kereset benyújtásának szabályairól a Kp. 29. § (1) bekezdése, 37–39. §-ai, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény elektronikus kapcsolattartásra irányadó 605–608. §-ai rendelkeznek.

Rendszerszinten a két – szervezeten belüli – jogorvoslati forma a jogvédelem használati hatálya kapcsán különíthető el. A végrehajtási kifogásnak – az árverés kitűzését követően benyújtott, az árverés kitűzésének jogszerűségét vitató, első alkalommal benyújtott végrehajtási kifogás kivételével – a további végrehajtási cselekményekre nincs

⁴¹ Air. 121–127. §-ai.

⁴² Az Itv. 29. § (4) bekezdése alapján végzés elleni fellebbezésért – ha e törvény másként nem rendelkezik – 3.000 Ft illetéket kell fizetni. Ha a végzés csak a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezéssel együtt támadható meg, és az ügyfél a végzés felülvizsgálatát is kéri, akkor csak a határozat elleni fellebbezés illetékét kell megfizetni [Itv. 29. § (4) bekezdése]. Az Itv. 29. § (2) bekezdése értelmében az elsőfokú közigazgatási határozat elleni fellebbezés illetéke – ha e törvény másként nem rendelkezik, és a fellebbezés tárgyának értéke pénzben megállapítható – a fellebbezéssel érintett vagy vitatott összeg minden megkezdett 10.000 Ft-ja után 400 Ft, de legalább 5.000 Ft, legfeljebb 500.000 Ft. Az illeték utóbbi módon történő számítására az adóvégrehajtásban a mögöttes kötelezés egyes esetei során nyílik mód. A mögöttes felelős azon adózónak nem minősülő magánszemély, jogi személy vagy egyéb szervezet, aki (amely) felelősségének alapja az Art., vagy más jogi norma és az Art. 59. § (1) bekezdésének b), d)–i) pontjai, vagy az Art. 60. § alapján határozattal az adó megfizetésére kötelezhető és gyakorolhatja az adózót megillető jogokat. A kvázi mögöttes felelős azon adózónak nem minősülő magánszemély, jogi személy vagy egyéb szervezet, akit (amelyt) a végrehajtási eljárás során valamely őt terhelő kötelezettség elmulasztása miatt felelősség terhel, és az ebből eredő kötelezettséget az Avt. rendelkezései alapján teljesíteni köteles [Avt. 48. § (4) bekezdése, 65. § (9) bekezdése, 70. § (8) bekezdése, 82. § (5) bekezdése, 90. § (3)–(4) bekezdései, 91. § (7) bekezdése, 102. §-a, 112. §-a, valamint a 113. § (3) bekezdése].

⁴³ Az adózó az Air. 130. § (1) bekezdése szerint – az önálló fellebbezéssel nem támadható végzések kivételével – a véglegessé vált döntés ellen indíthat közigazgatási pert. Fellebbezéssel támadható döntés esetén közigazgatási per akkor indítható, ha az arra jogosultak valamelyike fellebbezett és a fellebbezést elbírálták.

halasztó hatálya [Avt. 27. §-a].⁴⁴ Ezzel szemben a végrehajtási eljárásban hozott alakszerű döntéssel szemben előterjesztett fellebbezés a döntés végrehajtására – törvény eltérő rendelkezése hiányában – már halasztó hatályt jelent [Air. 125. §-a], vagyis az adóhatóság a másodfokú döntés meghozatalát, illetőleg véglegessé válását megelőzően az adóssal szemben a döntésben foglaltak kikényszerítése érdekében intézkedést sem foganatosíthat.⁴⁵ A különbségek azon aspektusból is megközelíthetőek, mely a végrehajtás során foganatosított cselekményekkel szembeni jogorvoslat lehetőségét az intézkedés formalizáltsága (végzés-fellebbezés; vagy egyéb végrehajtási cselekmény/mulasztás-végrehajtási kifogás) talaján határolja el. Utóbbi elválasztás amellett is lehetséges, hogy míg egyes végrehajtási cselekmények foganatosítása *ex officio* történik, alakszerű döntések meghozatalára jellemzően az adós kérelme eredményeként kerül sor.⁴⁶

5. A végrehajtási cselekményeket érintő adósi garanciák

5.1. A foglalási sorrend érvényesülése és annak korlátai

Az adóvégrehajtásban *kötelező sorrendiség az egyes intézkedések* (pénzforgalmi végrehajtás, ingó- és ingatlan végrehajtás) *alkalmazási folyamatában főszabály szerint nincsen*, melynek okán ingófoglalás foganatosítására a végrehajtási eljárás megindításával egyidejűleg vagy azt követően bármikor sor kerülhet [Avt. 43. § (1) bekezdése], ez vonatkozik az ingatlanfoglalásra [Avt. 51. §-a] is. Ellenben a végrehajtási normák komplex rendszere rögzíti a szükségesség és arányosság elvének megfelelő eljárást, amikor a foglalás és a kényszerértékesítés menetében rögzíti az egyes cselekmények alkalmazásának korlátait a tartozás összege, vagy a végrehajtással érintett vagyoni elem (ingóság, ingatlan) függvényében. A szabályozás az alábbiakban foglalható össze:

- Az adóhatóság a tartozás megfizetésére az adóst felhívhatja, eredménytelen felhívás esetén, továbbá ha a felhívás alkalmazása a körülmények alapján célszerűtlen, a végrehajtást megindítja [Avt. 30. § (1) bekezdése]. Szükséges ugyanakkor leszögezni, hogy az adóhatóságnak nem kötelezettsége, hogy a végrehajtási eljárás megindítása előtt fizetési felhívást küldjön. A végrehajtási eljárás az első végrehajtási cselekménnyel indul [Avt. 31. § (1) bekezdése]. A fizetési felhívás adós felé

⁴⁴ A lefoglalt vagyontárgy értékesítése iránt viszont csak a vagyontárgy foglalásával, becsértékének megállapításával szemben benyújtott végrehajtási kifogás végleges elbírálását követően lehet intézkedni.

⁴⁵ A hatékony jogorvoslattal szemben alapvető követelményként jelentkezik, hogy az érintett részéről az elbírálásig ne kelljen tartani a támadott döntés végrehajthatóságától. Ezen elvárással – mely szerint az tartalmi részét képezi-e a hatékony jogvédelemnek, vagy sem – a taláros testület is foglalkozott, ellenben már nem helyezkedett vitathatatlan álláspontra (953/B/1993. AB határozat, ABH, 1996, 432., 434–435). A jogorvoslat a döntés végrehajtását megelőzően láthatja el a funkcióját, azt bizonyos esetekben a végrehajtás már formálissá teheti [71/2002. (XII.17.) AB határozat, ABH 2002, 417., 426–427.; 39/2007. (VI.20.) AB határozat, ABH 2007, 464.].

⁴⁶ Megítélésem szerint az ilyen irányú megkülönböztetés kissé mesterkélt, nem látom indokát az adóvégrehajtás jogorvoslati rendszere „feldarabolásának”. A végrehajtási kifogás kapcsán ugyanis a felettes szerv által felülvizsgált döntéssel szemben a NAV vezetőjéhez szintén lehetőség van fellebbezésre, mely ellen az adós keresettel élhet; így a döntések jogszerűségi kontrolljának végső jogorvoslati fóruma mégis a bíróság marad.

történi küldése nem minősül végrehajtási cselekménynek, így nem is szükségképpen előzi meg a végrehajtási eljárást. Ellenben, ha az adóhatóság ténylegesen él is a felhívással, akkor a behajtás megindítására addig nem kerülhet sor, amíg a felszólításban megjelölt fizetési határidő el nem telt.

- Ugyancsak nem végrehajtási cselekmény a hatósági átvezetés⁴⁷ sem. Az adózót megillető túlfizetés összegét az adóhatóság hivatalból elszámolhatja az általa nyilvántartott, az adózót terhelő tartozásra, ideértve az adók módjára behajtandó köztartozást, az Avt. 29. § (1) bekezdés 6. és 9–21. pontjai szerinti megkeresésen alapuló pénzkövetelést, az általános közigazgatási rendtartás alapján behajtandó köztartozást és az önkormányzati adóhatóság megkeresésében közölt – önkormányzati adóhatóságot megillető – tartozást is [Art. 74/A. § (1) bekezdése]. Az elszámolásról az adóhatóság az adózót végzéssel értesíti, a végzés – fellebbezésre tekintet nélkül – végrehajtható [Art. 74/A. § (3) bekezdése].
- Az állami adó- és vámhatóság 10.000 Ft-ot meg nem haladó nettó tartozással rendelkező adós esetében fizetési felhívást küld, további végrehajtási cselekményt – kivéve az Európai Uniót megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelés, a fiatakorúval szemben kiszabott pénzbüntetés, a jogi személlyel szemben büntetőeljárásban kiszabott pénzbírság és a pénzüsszegeben kifejezett vagyonekbevonás tekintetében – nem foganatosít [Avt. 30. § (2) bekezdése].
- A végrehajtási eljárást lefolytató állami adó- és vámhatóság a 10.000 Ft-ot meghaladó, de a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított értékhatárt meg nem haladó, kis összegű követelés esetében – az Európai Uniót megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelés, a pénzüsszegeben kifejezett vagyonekbevonás és a jogi személlyel szemben a büntetőeljárásban kiszabott pénzbírság kivételével – kizárólag hatósági átutalási megbízást és jövedelemletiltást foganatosít a behajtás érdekében. Ezek eredménytelensége esetén a tartozást – alakszerű döntés meghozatala nélkül – ideiglenesen eredménytelen végrehajtással érintett tartozásnak minősítheti és a tartozás végrehajthatóvá válásáig, illetve a végrehajtáshoz való jog elévüléseiig ezen a jogcímen tarthatja nyilván [Avt. 21. §-a].⁴⁸
- Az állami adó- és vámhatóság 200.000 Ft-ot meg nem meghaladó adók módjára behajtandó köztartozás esetén – a 30. § (1) bekezdése és a 32. § szerinti intézkedéseken

⁴⁷ 2020. január 1. napját megelőzően az Avt. szerinti megnevezéssel átvezetés. Jóllehet ezen naptól az Avt. 31. § (3) bekezdése nem hatályos, ez nem érinti azon pragmatikus megközelítést, miszerint a tartozást elsősorban átvezetéssel kell behajtani.

⁴⁸ A *behajthatatlannak minősítés* a hátralek adminisztratív módon történi csökkentésének eszköze, nem befolyásolja a *végrehajtási eljárást*, azt *nem szünteti meg*. Amennyiben az adóhatóság az adótartozást behajthatatlannak minősíti, az eljárást vagyonekbevonással folytatja, majd – eredmény esetén – a tartozást újból végrehajthatónak minősítheti. A bírósági joggyakorlat szerint behajthatatlan az a követelés, amelyre az adós ellen vezetett végrehajtás során nincs fedezet, vagy a fedezet a követelést csupán részben fedezi. Behajthatatlan az a követelés is, amelynél a végrehajtási költség nincs arányban a követelés várhatóan behajtható összegével (Kúria Kfv.V.35.594/2013.). Az adóhatóságnak jogában áll mérlegelni azt, hogy mely okból minősít egy tartozást behajthatatlannak. Nincs akadálya – figyelemmel az adóvégrehajtáshoz való jog elévülésének időpontjára – annak, hogy az adóhatóság behajthatatlanná nyilvánítsa azt a tartozást, amelynek csupán jelentéktelen része térülne meg a jövedelemből történi csekély összegű letiltás útján (Kúria Kfv.I.35.577/2014.).

túl – kizárólag hatósági átutalási megbízást, illetve jövedelemletiltást foganatosít az adók módjára behajtandó köztartozás behajtása érdekében, ezek eredménytelensége esetén pedig a 113. § (3) bekezdése szerint jár el. Ha a 200.000 Ft-ot nem meghaladó adók módjára behajtandó köztartozás mellett az adóst adótartozás is terheli, az állami adó- és vámhatóság egyéb végrehajtási cselekményeket is foganatosíthat. Ha az eljárás során a jelzálogjog bejegyzését követően egyéb végrehajtási cselekmény foganatosításától eredmény nem várható, az adóhatóság a jelzálogjog fenntartása mellett a 113. § (3) bekezdésében írtak szerint jár el [Avt. 107. §-a].

- A pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, az adós munkabéréből – illetőleg a jogszabály szerint annak minősülő jövedelemből – kell behajtani [Vht. 7. § (1) bekezdése]. Ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható [Vht. 7. § (2) bekezdése].
- Nincs helye ingatlan-végrehajtásnak a természetes személy és az egyéni vállalkozó adós, valamint a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlan esetén, ha a tartozás összege az 500.000 Ft-ot nem haladja meg [Avt. 52. § (1) bekezdése]. A lakáscélú állami támogatásokról szóló kormányrendeletben meghatározott méltányolható lakásigény mértékének felső határát meg nem haladó nagyságú, az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakástulajdon a végrehajtás során csak akkor értékesíthető, ha a végrehajtás más formái nem vezettek eredményre [Avt. 52. § (2) bekezdése].
- A lefoglalt ingatlant akkor lehet értékesíteni, ha a követelés egyéb végrehajtási cselekmény foganatosítása útján nem, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva térülne meg [Avt. 59. § (1) bekezdése]. Ha az adóhatóság ingófogalást és ingatlan-végrehajtást is foganatosított, az ingatlan értékesítése iránt akkor intézkedhet, ha az ingóság értékesítése eredménytelen volt, vagy a lefoglalt ingóságok értékesítéséből a tartozás előreláthatóan nem egyenlíthető ki, és a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak az adóhatósággal való közlésétől számított 45 nap vagy az ingatlan fekvése szerinti jegyző Vht. szerinti tájékoztatásának kézbesítésétől számított 60 nap már eltelt [Avt. 59. § (2) bekezdése].

Fenti előírások egymás mellett érvényesülnek, melyre tekintettel a konkrét végrehajtási eszköz megválasztása fokozott figyelmet igényel. A fedezeti elv, valamint a becsérték egymáshoz való viszonya – mint arra már utaltam – amennyire szoros, annyira kényes; a végrehajtónak olyan becsértéket kell megállapítania, mely elviekben lehetővé teszi a teljes követelés kielégítését (nem történik „alulfoglalás”), az adósnak a legkevésbé sérelmet okozza, illetőleg a tartozáshoz mérve az arányosság követelményével (elkerülve a „túlfoglalást”) is összhangban áll.⁴⁹ A végrehajtónak addig kell a foglalást

⁴⁹ Ld. DARAI Péter: A fedezeti elv és a becsérték az adóvégrehajtás rendszerében. *Debreceni Jogi Műhely*, 2019/1–2. <https://ojs.lib.unideb.hu/DJM/article/view/5828>

folytatni, amíg fedezetet nem teremt a követelésre. Több ingóság lefoglalása esetén a foglalási sorrendet a végrehajtó állapítja meg [Vht. 87. § (1) bekezdése]. Mindezekre tekintettel a behajtáshoz mindig azt az eszközt kell választani, mely az adós vagyoni viszonyait a behajtáshoz szükséges mértékben érinti; *az állami kényszer elsődlegesen az adós vagyoni jogait korlátozza, csak kivételesen érintheti a személyiségi jogait.*⁵⁰

5.2. Végrehajtás jövedelemre, fizetési számlára

Az Avt. 41. § (1) bekezdése értelmében a jövedelemletiltás és a pénzügyi intézménynél kezelt összegekre vezetett végrehajtás alkalmazásának nem előfeltétele a helyszíni eljárás lefolytatása. Az Avt. ugyanakkor nem tartalmaz szabályokat annak kapcsán, hogy az adós jövedelme, illetve az adós bankszámlájának végrehajtása esetén milyen korlátok állnak fenn; e tekintetben a Vht. rendelkezései irányadóak az alábbiak szerint.

5.2.1. A pénzforgalmi végrehajtás speciális szabályai

Az adóhatóság az egyes végrehajtási módozatok (adminisztratív végrehajtás, pénzforgalmi végrehajtás, illetve helyszíni végrehajtás) közül első cselekményként a pénzforgalmi végrehajtást preferálja.⁵¹ Főszabály szerint a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzösszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható, kivéve a természetes személyt megillető pénzösszegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a (2) és (3) bekezdés szerint történik [Vht. 79/A. § (1) bekezdése].⁵² A korlátozások az alábbiak:

- Végrehajtási korlátozott (mentesség) áll fenn, mikor a bankszámlán található pénzösszeg meghatározott célra van elkülönítve, illetőleg azt elkülönített módon kezeli [Vht. 79/D. § (1)–(4) bekezdései]. E körben a mentesség nem személyhez tapad, hanem a pénzösszeg rendeltetéséhez; a szabály nem természetes személy adósok bankszámlájára is vonatkozik, értékhatár nélkül.⁵³ A pénzforgalmi szolgáltató a Vht. V. Fejezetében foglalt – végrehajtás pénzügyi intézménynél kezelt összeg-

⁵⁰ Avt. 35. § (2) bekezdése; 1252/B/2010. AB határozat, ABH 2011, 2284. Ezen szabály azonban nem korlátozhatja a végrehajtót az eljárás eredményes lefolytatásában, így a jelenlévő személyazonosságának ellenőrzése, fényképek készítése, helyiségek és ingóságok átkutatása a végrehajtási eljáráshoz szükséges mértékben megtehető.

⁵¹ Ld. DARAI Péter: A bankszámlára vezetett adóvégrehajtás. *Gazdaság és Jog*, 2014/10. 15–19.

⁵² A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető összegből az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható, az ez alatti összegből pedig az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá [Vht. 79/A. § (2) bekezdése]. A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető pénzösszegnek mentes a végrehajtás alól az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének. Ha a végrehajtás gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására folyik, ennek az összegnek az 50%-a is végrehajtás alá vonható [Vht. 79/A. § (3) bekezdése].

⁵³ Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.K.27.180/2013/2012.; Kúria Kfv.V.35.396/2014/6. A pénzügyi intézmény nem hivatkozhat a Vht. 79/D. § (1) bekezdése szerinti végrehajtási korlátozásra, ha az adósi számláról egyébként rendszeresen nem az ügyleti biztosíték céljával összefüggő kifizetéseket teljesít.

re – mentességi szabályokat érvényesíti; azt már nem vizsgálja, hogy a számlán található összeg milyen utalásból érkezik. A számlatulajdonos bankszámlaszereződésből eredő követelése a számla egyenlege tekintetében – nem pedig jogcímhez kötötten – áll fenn (Győri Ítéletábra Pf.I.20.488/2008.).

- Végrehajtás alá vonható a) pénzforgalmi számlán kezelt összeg, ha az nem tartozik a (2) bekezdés b) pont hatálya alá; b) pénzforgalmi számlán betétszerződés alapján kezelt összeg; c) pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvényben meghatározott fizetésiszámla-szerződés alapján kezelt összeg, ha az nem tartozik az a) pont hatálya alá; d) betétszerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a hitelintézet a fizetésiszámla-szerződés szabályainak megfelelően kezeli; e) takarékbetét-szerződés alapján elhelyezett összeg, ha azt a hitelintézet a fizetésiszámla-szerződés szabályainak megfelelően kezeli [Vht. 79/B. § (2) bekezdése; kiterjesztési sorrend].
- A sorrendet a forintban kezelt összegre, ezt követően a devizában kezelt összegre kell alkalmazni [Vht. 79/B. § (3) bekezdése].
- Előbb az alacsonyabb kamatozású betétösszegeket, ezt követően a magasabb kamatozású betétösszegeket, azonos kamatozásúak közül először a korábban lekötött betétösszeget, majd a később lekötöttet kell végrehajtás alá vonni [Vht. 79/B. § (4) bekezdése].
- A megbízás pénzügyi teljesítése független attól, hogy a fedezet forintban vagy devizában van nyilvántartva, azt forintban kell teljesíteni azzal, hogy váltószámként a teljesítés napján a pénzforgalmi szolgáltató által jegyzett érvényes deviza-árfolyamot kell figyelembe venni [Vht. 79/B. § (6) bekezdése].

5.2.2. A jövedelemletiltás korlátai

A jövedelemletiltással – ideértve a munkabér, a nyugdíj, az egészségbiztosítási ellátás, a gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatás, és az egyéb járandóság végrehajtását is – kapcsolatos szabályokat a Vht. 58–79. §-ai tartalmazzák, melyek betartásáért a munkáltató (kifizető) tartozik felelősséggel.

Főszabály szerint a végrehajtás során a munkabérből történő levonásnál azt az összeget kell alapul venni, amely a munkabért terhelő, abból a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak (adóelőlegnek), társadalombiztosítási járuléknak, magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járuléknak a levonása után fennmarad [Vht. 61. § (1) bekezdése]. Ezen összegből – e törvényben foglalt részletes szabályok szerint – általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni [Vht. 61. § (2) bekezdése]. Ehhez kapcsolódó további szabály, hogy a levonás során mentes a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj [27. § a) pont] legalacsonyabb összegének [Vht. 62. § (1) bekezdése].⁵⁴ Ellenben ezen mentesség nem áll fenn a gyermektartásdíj és a szüléssel járó költség végrehajtása esetén.

Speciálisan érvényesülnek a végrehajtási szabályok abban az esetben, amikor adós jövedelme bankszámlára érkezik ugyan, ellenben utóbbi szintén végrehajtással érintett.

⁵⁴ Ez az összeg – mely 2008. év óta változatlan – 28.500 Ft.

A jövedelemletiltás, valamint a pénzügyi intézménynél kezelt összeg végrehajtás alá vonása ugyanis egymással nem szinonim fogalmak (illetve végrehajtói intézkedések), így a foganatosításuk során a mentességek sem halmozódnak. A bírói gyakorlat konzekvens abban, hogy a végrehajtás foganatosításának és a mentességnek a szabályai attól függően eltérőek, hogy a végrehajtást az adós melyik vagyoni elemére vezetik. Nincs lehetőség a mentességi szabályok együttes alkalmazására: azt, hogy az említettek közül a Vht. melyik rendelkezése lesz irányadó, a kényszercelekmény jellege dönti el. Ha a pénzkövetelés végrehajtása körében a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg kerül végrehajtás alá, a Vht. V. Fejezete alkalmazandó; a munkabérré (vagy más jövedelemre) vezetett végrehajtás során a Vht. IV. Fejezetének rendelkezéseit kell figyelembe venni.⁵⁵

A letiltás alól mentes jövedelmeket a Vht. 74. §-a tartalmazza. Eszerint mentes a letiltás alól a) a nemzeti gondozási díj és a hadigondozottak pénzbeli ellátása, az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló törvény szerint járó életjáradék; b) a települési támogatás, a rendkívüli települési támogatás, az aktív korúak ellátására való jogosultság keretében megállapított pénzbeli ellátás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelem pótló támogatása, a gyermekek otthongondozási díja, az ápolási díj, a tartós ápolást végzők időskori támogatása; c) az anyasági támogatás; d) a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka; e) az egészségkárosodásra tekintettel járó keresetkiegészítés, az átmeneti keresetkiegészítés, a jövedelemkiegészítés, az átmeneti jövedelemkiegészítés, a bányászok egészségkárosodási járadéka; f) a törvényen alapuló tartásdíj, ideértve a bíróság által előlegezett gyermektartásdíjat is, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényen alapuló gyermekvédelmi pénzbeli ellátások; g) a nevelőszülő részére a gondozásába ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek, utógondozói ellátásban lévő fiatal felnőtt ellátását szolgáló nevelési díj, külön ellátmány és családi pótlék; h) az ösztöndíj, a tudományos továbbképzési ösztöndíjas munkabér jellegű ösztöndíjának kivételével [66. § d) pont]; i) a kiküldetéssel, külszolgálattal és munkába járással összefüggő költségtérítés; j) a meghatározott kiadás fedezésére szolgáló összeg; k) a fogva tartott adós részére a kapcsolattartó által célzottan befizetett összeg és n) a fogyatékosági támogatás.

5.3. A helyszíni eljárás garanciális szabályai⁵⁶

Az adóvégrehajtásban foganatosított végrehajtói intézkedések *leginkább* sérelmezett formája az ingófogalás. Ennek magyarázata, hogy egy helyszíni hatósági eljárás erős beavatkozást jelent a magánszférába, melyet az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdé-

⁵⁵ A gyakorlatban tapasztaltak szerint amennyiben a munkabért kezelik a végrehajtás alá vont bankszámlán, a Vht. 79/A. § (2)–(3) bekezdései alapján a bankszámlán „mentesen maradó” összeg megközelítőleg egyezik a jövedelem-letiltás során mentes hányaddal [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Pfv.20.368/2010.]. Más megfogalmazásban tehát két végrehajtási cselekményről beszélünk: a jövedelemletiltás esetén a jövedelem, az inkasszó esetén a bankszámla kerül végrehajtás alá, függetlenül attól, hogy ez kvázi kétszeres végrehajtásnak tűnhet.

⁵⁶ Ezen ponttal összefüggésben ld. SCHADL György: Az ingófogalás alapvető szabályai a bírósági végrehajtás során. *Polgári Szemle*, 2017/1–3. 83–93.

se – az emberi méltósághoz való jog részeként – a magánélet és otthon sérthetetlensége keretein belül védendő értékek között nevesít.

5.3.1. A helyszíni eljárás lefolytatásának törvényi kötöttségei

Már az Alkotmánybíróság is kifejtette, hogy

„a magánlakás sérthetetlenségéhez való alapjog – mint a negatív jellegű alapjogok általában – nem valamely szolgáltatás igénybevételére, nem is meghatározott aktivitás kifejtésére jogosít, hanem a védett tárgykörben a kívülről bizonyos zavaró, beavatkozó, sértő megnyilvánulásaitól való mentességre és a mentesség állami védelmére jogosít. A magánlakás sérthetetlenségéhez való alapjog tartalmának hasonló felfogását fejezi ki Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 8. cikke is, amely kinyilvánítja: »Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges«⁵⁷.

A szabályozás – mely tartalmát tekintve a Vht. hatálybalépése előtt is létezett⁵⁸ – már az Alkotmánybíróságot is állásfoglalásra készítette.⁵⁹ A szóban forgó ügyben az indítványozó a jogi rendelkezés – a Rendelet, ezen túlmenően a végrehajtásáról szóló 14/1979. (IX.17.) IM rendelet – alkotmányellenességét abban látta, hogy a végrehajtásban nem érvényesül az egyenjogúság elve, ugyanis a végrehajtás alá vont jogalanyt „a hatályos jogszabály kiszolgáltatottá teszi az által, hogy nem biztosít számára lehetőséget, hogy tudomást szerezzen az ellene kezdeményezett végrehajtásról, mivel a hatályos jogszabály alapkonceptiója, hogy az adósként megjelölt személyt váratlanul kell meglepni.” Fenti érvelés ellentétéként az Alkotmánybíróság azt ugyan elismerte, hogy a végrehajtás olyan polgárokat is érinthet, akik nem adósok – avagy adósként esetlegesen nincsenek tudatában a velük szemben támasztott jogszerű követelés létezésének –; ellenben rámutatott arra is, hogy *a bírósági – egyszersmind analóg módon a hatósági – döntések tiszteletben tartása és teljesítése akár jogszerű kényszer árán is a jogállá-*

⁵⁷ 1115/B/1995. számú határozat, ABH 1996, 551. A magánszféra sérthetetlenségére a taláros testület egy korábbi döntése is rámutatott, miszerint „az emberi méltósághoz való jog korántsem csupán a jó hírnévhez való jogot foglalja magában, hanem egyebek között a magánszféra védelméhez fűződő jogot is. Ennél fogva az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, s ezáltal az állam indok nélkül avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba.” [46/1991. (IX.10.) AB határozat, ABH 1991, 211., 215.]. Az 1252/B/2010. AB határozat [ABH 2011, 2284.] alapján „Az állami kényszer elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatja, kivételesen azonban az adós személyiségi jogait is érintheti.”

⁵⁸ A bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Rendelet).

⁵⁹ 46/1991. (IX.10.) AB határozat, ABH 1991, 211., 215.

*misággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem az adósi jogokat kell védeni, ellenkezőleg: az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során cáfolt jogsértővel szemben kell a kényszerítő eszközöket alkalmazni. A bírósági ítéletek és hatósági határozatok végrehajtásakor nem lehet feltételezni, hogy az adós akkor szerez tudomást a követelésről, amikor a végrehajtó a lakásán megjelenik. Az adós tipikus esetben már korábban értesült a vele szemben érvényesíteni kívánt igényről, a megelőző eljárásban részt vehetett, védekezhetett és bizonyítási indítványt terjeszthetett elő, módjában állt jogorvoslással élni, önként is teljesíthetett. Ebből következően az alkotmányos rend védelme a végrehajtási szakban már a jogszerű kényszerintézkedések hatékony alkalmazásával érvényesül.*⁶⁰

A végrehajtási eljárás a végrehajtói intézkedés foganatosításával indul, a helyszíni foglалás sajátosságaiból adódóan egy előzetes értesítés épp a behajtás eredményességét veszélyeztethetné, ami nyilvánvalóan ellentétes a jogalkotói szándékkal. A foglалás hatálya ugyanis csak akkor áll be, amikor a végrehajtó az adós ingóságait a foglалási jegyzőkönyvben összeírja, és ily módon lefoglalja [Vht. 84. § (1) bekezdése]. Amíg ez nem történik meg, az adós a fedezet körében korlátlan tulajdonosi jogokat gyakorol.⁶¹ Garanciális jelentőségű az eljárás időbeli korlátokhoz kötése; az Avt. 39. § (1) bekezdése szerint helyszíni eljárás keretében végrehajtási cselekmények munkanapon, reggel 6 óra és este 10 óra között foganatosíthatók.⁶²

A Vht. 85. §-a alapján a foglалást lehetőleg az adósnak, illetőleg képviselőjének, távollétükben pedig az adóssal együtt lakó nagykorú családtagnak a jelenlétében kell elvégezni. A Vht. nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a cselekményt adós távollétében folytassák le,⁶³ ez esetben a 88. § (3) bekezdése rendelkezik a jegyzőkönyv postai úton történő megküldéséről (kézbesítéséről). Vannak olyan esetek is, amikor a foglалás kifejezetten az adós jelenléte nélkül történik.⁶⁴

A Vht. 35. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtó a helyszíni eljárásáról, továbbá a jogszabályban meghatározott más végrehajtási cselekményekről jegyzőkönyvet készít. A helyszíni eljárásról a jegyzőkönyvet a helyszínen kell elkészíteni. A végrehajtó akadályoztatása esetén a jegyzőkönyv máshol is elkészíthető, ilyenkor a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az elkészítés helyét és azt, hogy a végrehajtó milyen okból nem tudta

⁶⁰ Bár a döntés a bírósági végrehajtás tárgykörében született, megítélésem szerint – törvényben rögzített esetleges megszorításokkal – az adóvégrehajtás során is alkalmazni kell.

⁶¹ Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Pfv.I.21.372/2005.

⁶² Az Avt. 39. § (2) bekezdése értelmében ugyanakkor a végrehajtó a végrehajtást foganatosító adóhatóság vezetőjének írásbeli engedélye alapján – az (1) bekezdésben rögzített időbeli korlátozásra tekintet nélkül – bármikor foganatosíthat végrehajtási cselekményt.

⁶³ Az adóvégrehajtás során adós lezárt lakásába, tartózkodási helyeül szolgáló vagy egyéb helyiségbe való bejutást megelőzően a végrehajtónak nincs értesítési kötelezettsége az adós irányába. Az értesítés megkövetelése – és ezzel a lefoglalható ingóságok elrejtésének biztosítása – ellentétes a végrehajtás céljával, egyenesen a hitelező érdekei ellen ható téves elvárás (Kúria Kfv.I.35.364/2020.).

⁶⁴ Ha az adós a) lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, b) külföldön lakik, hosszabb ideje ott tartózkodik, c) a székhelyén nem fellelhető vagy székhelye ismeretlen, a végrehajtó az adós részére ügygondnokot rendel, ha az adósnak van lefoglalható vagyontárgya [Avt. 10. § (1) bekezdése]. Nincs szükség ügygondnokra, ha az adósnak képviselője van [Avt. 10. § (3) bekezdése].

a helyszínen elkészíteni a jegyzőkönyvet. Az Avt. 8. § (2) bekezdése alapján a jegyzőkönyvben minden esetben fel kell tüntetni a) az adós és a jelen levő más érdekelt nevét és lakóhelyét, természetes személyazonosító adatait, elnevezését, a bíróság által nyilvántartandó jogi személy nyilvántartási számát és székhelyét, valamint a végrehajtó azonosításához szükséges adatokat; b) az eljárás helyét és idejét; c) a végrehajtandó követelés jogcímét és összegét; d) a behajtást kérő, illetve a behajtást kérő hatóság és az adóhatóság megnevezését, utóbbi hivatalos bélyegzőjét; e) az eljárási cselekmény leírását és f) foglalási és árverési jegyzőkönyv esetén a Vht.-ban az adott típusú jegyzőkönyvre meghatározott egyéb adatokat és körülményeket. A jogszabályhely (3) bekezdése kimondja, hogy a jegyzőkönyvet a végrehajtó, az eljárási cselekmény foganatosításakor jelen levő felek és más érdekelték aláírják. Az aláírás hiányát és ennek okát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. Mivel a helyszíni eljárás lényegében egyszeri és megismételhetetlen cselekmény – az ennek alkalmával történtek utóbb már egyáltalán nem, vagy csak különös nehézségek mellett rekonstruálhatóak –, a jegyzőkönyv formai és tartalmi kellékeinek meghatározása és megkövetelése ugyancsak az adóst védi.

5.3.2. Mentességek az ingófogalás alól

A Vht. külön fogalomként kezeli a le nem foglalható vagyontárgyak és a végrehajtás alól mentes vagyontárgyak körét; a kettő a végrehajtás során egymástól eltérő kategóriának minősül.

Egyrésztől lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van [Vht. 86. § (1) bekezdése]. Nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában [Vht. 86. § (2) bekezdése]. A törvény rendelkezése alapján tehát a foglalással összefüggésben az a vélelem, hogy az adós birtokában, őrizetében lévő ingóságok az ő tulajdonát képezik. A vélelmet meg lehet dönteni – illetve megdőlni – a Vht. 86. § (2) bekezdésében rögzített esetben, amennyiben megállapítást nyer, hogy az ingóság nem áll az adós tulajdonában. Az ingófogalás körében azt kell vizsgálni, melyek azok a helyszínen fellelhető dolgok, amelyekről a körülmények miatt alappal valószínűsíthető, hogy adós tulajdonában vannak. A valószínűséghez nem szükséges teljes bizonyítottság, ellenben a birtoklás már ténykérdés: azokra az ingóságokra vonatkozhat a foglalás, melyek a foglalás időpontjában az adós őrizete alatt állnak.

Másrésztől a *mentességek* – vagyis valamely vagyontárgy a Vht. 86. § (1) bekezdése szerint jóllehet lefoglalható, arra végrehajtás mégsem vezethető – *funkciója az adós megélhetésének, létfenntartásának, foglalkozása gyakorlásának védelme, ahogyan ezt indokolja a végrehajtást kérő érdeke is*, hiszen a folyamatos munkával szerzett jövedelem a tartozás fedezetül szolgálhat. A gazdálkodó szervezetek esetében humanitárius szempontok – mint azt a Vht. rendelkezéséhez fűzött indoklás is igazol – nem vehetők figyelembe, a nem természetes személyek vagyona a végrehajtás – törvény kizáró rendelkezése hiányában – korlátlanul vezethető. A Vht. 89. § (1) bekezdése alapján ugyanakkor még az adós beleegyezésével sem lehet lefoglalni azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a jogszabály a végrehajtás alól kogens jelleggel mentesít.

A Vht. 90-96/B. §-ai a végrehajtás alól mentes ingóságok tekintetében részletes felsorolást tartalmaznak, melyek tételes elemzése jelen tanulmány kereteit lényegesen meghaladja, csupán egyes kategóriákat nevesítek. A jogszabály a mentességeket egyrészt a foglalkozáshoz és a tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen dolgok köré, másrészt a létfenntartáshoz szükséges ingóságok köré, harmadsorban pedig ún. „vegyes” jellegű mentességek köré csoportosítja.

A mentességi szabályok érvényesülése érdekében nagy jelentősége van az adós ún. kijelölési jogának. Amennyiben a törvény a végrehajtás alól mentes ingóságok körét vagylagosan állapítja meg, a mentesség a foglalásnál jelen levő adós által kijelölt vagyontárgyra terjed ki [Vht. 89. § (2) bekezdése]. Ez vonatkozik a ruházati cikkekre [felsőruha, télikabát, cipő; Vht. 90. § (1) bekezdésének c) pontja], a mindennapi életvitelhez nélkülözhetetlen berendezési tárgyakra [asztal, szekrény, ág; Vht. 90. § (1) bekezdésének e) pontja], háztartási műszaki cikkekre [hűtőgép, fagyasztó; Vht. 90. § (1) bekezdésének g) pontja]. Ellenben a mentesség is tartalmaz kivételeket: a Vht. 90. § (3) bekezdésének szabálya szerint nem mentes a végrehajtás alól – a foglalkozás, hivatás gyakorlásához szükséges vagyontárgy [a 90. § (1) bekezdésének a) pontja szerint kivéve a gépjárművet], a kitüntetés, a gyógyászati segédeszközök, illetve a mozgásában korlátozott adós gépjárműve kivételével – az a vagyontárgy, amely nemesfém-ből vagy egyébként nemes anyagból készült, és a szokásos használati cikkektől eltérően különösen nagy értékű (pl. bőr ülőgarnitúra, porcelán tálalókészlet stb.). Korlátozást jelent az is, mely szerint ha a foglalásra több ingatlanban kerül sor, akkor a törvény 90. § (1) bekezdésének e)–g) pontjaiban és k) pontjában meghatározott mentességet csak az egyik ingatlanban foganatosított foglalásnál során lehet figyelembe venni, e körben az adós nyilatkozata az irányadó. A kijelölés lehetőségére az adóst – képviselőjét, vagy a foglalásnál jelen lévő más nagykorú személyt – fel kell hívni, azzal a helyszínen, a foglalás előtt lehet élni.

A Vht. 88. § (1) bekezdése alapján a foglalási jegyzőkönyvben fel kell sorolni a végrehajtás alól mentesen hagyott vagyontárgyakat, mely abban az esetben mellőzhető, ha a vagyontárgyak előreláthatólag fedezetet nyújtanak a követelésre és az eljárási költségekre. A végrehajtás alól mentes vagyontárgyakon kívül – ha a lefoglalt ingóságok a teljes tartozásra nem nyújtanak fedezetet – rögzíteni kell a jegyzőkönyvben az ok megjelölése mellett azon ingóságokat is, amelyek lefoglalását elavultság, forgalomképtelenség, értéktelenség miatt mellőzik.

5.4. A gépjármű, mint foglalás alól mentes ingóság⁶⁵

A gépjármű lefoglalása speciális, mert – jóllehet e körben is van lehetőség helyszíni foglalásra – jellemzően adminisztratív módon, a gépjármű-nyilvántartás adatai alapján történik a foglalás, illetve az elidegenítési és terhelési tilalom közhiteles nyilvántartásba való bejegyztetésével. Az intézkedés gyakoriságának oka, hogy a gépjármű könnyen értékesíthető, illetve az értéke okán is nagyobb a lehetőség a tartozás gyors és aránya-

⁶⁵ Az Avt. 7. § (1) bekezdésének 9. pontja szerint gépjármű: olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt.

iban nagyobb megtérülésére.⁶⁶ A Vht. a gépjármű lefoglalása alól két körben is állít korlátot: egyrészt a természetes személy adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlásához nélkülözhetetlen eszköz, másrészt a mozgásában korlátozott adós gépjárműve vonatkozásában.

5.4.1. A foglalkozás (hivatás) gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű

A Vht. 90. § (1) bekezdésének a) pontja szerint mentes a végrehajtás alól az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik, így különösen a nélkülözhetetlen szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy, egyenruha, önvédelmi fegyver, szállítóeszköz, ide nem értve a gépjárművet. A Vht. 103. § (5) bekezdése alapján a természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalásakor – a zár alá vétel alkalmazásának kivételével – csak a törzskönyvet kell lefoglalni és a foglalási jegyzőkönyv másolatával együtt megküldeni az illetékes közlekedési igazgatási hatóságnak, ha pedig ez nem állapítható meg, a gépjárművet nyilvántartó hatóságnak; az adós a gépjármű értékesítéséig – a zár alá vétel esetét kivéve – a gépjárművet használhatja. Ha az adós a végrehajtási eljárás tartama alatt a foglalkozásával felhagyott, vagy a foglalkozás végzéséhez szükséges engedélyét visszavonták, az (1)–(4) bekezdés szerint kell eljárni.⁶⁷

Ezzel összefüggésben a Vht. 103. § (6) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a természetes személy adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlásához nélkülözhetetlen eszköz becsértéke nem éri el az igazságügyért felelős miniszternek az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletében foglalt összeget, a gépjármű mentes a végrehajtás alól. Az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X.10.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. §-a alapján a bírósági végrehajtás során a természetes személy adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű akkor mentes a foglalás alól, ha a becsértéke nem éri el motorkerékpár esetén a 150.000 Ft-ot, személygépkocsi esetén az 1.200.000 Ft-ot, tehergépkocsi és autóbusz esetén a 3.500.000 Ft-ot, nyergesvontató esetén (szerelvénnel együtt) az 5.000.000 Ft-ot. A 2. § értelmében ha a végrehajtás során a gépjármű értékesítésre kerül, a befolyt vételárból a fent meghatározott összeg – a Vht. 170/A. § (2) bekezdésében foglalt, a zálogjogosult igényének kielégítését biztosító korláttal – az adóst illeti.

A gépjármű esetében tehát két feltételnek kell konjunktív módon teljesülnie ahhoz, hogy az a magánszemély tekintetében mentes legyen a foglalás alól: egyrészt a foglalkozásnak (hivatásnak) kell olyan jellegűnek lennie, mely a gépjármű használatát szükségképpen feltételezi, másrészt a gépjármű becsértéke sem érheti el a Rendelet szerinti

⁶⁶ Nem mellőzhető annak értékelése sem, hogy behajtás-taktikai szempontból különösen erős fegyver, az adósok többségét a gépjárműfoglalás érzékenyen érinti, következőképp a fizetési hajlandóságot is növelheti.

⁶⁷ A közlekedési hatóság nem vizsgálhatja a foglalás jogszerűségét, a jegyzőkönyv tartalma is köti; a foglalás ténye már önmagában megalapozza az eljárását [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Kfv.II.39.070/2005., Kfv.III.37.053/2017.].

értékhatárt.⁶⁸ A *foglalkozás (hivatás) kapcsán jogszabály nem ad definíciót*, így a magyar nyelv általánosan elfogadott szabályai szerint a foglalkozás (hivatás) üzletszerű, rendszeresen végzett tevékenységet jelent, amely nem ütközik jogszabályba és jövedelem szerzésére irányul. A jogi rendelkezések – különösképp e körben a Rendelet – sem tartalmaznak megszorítást, vagyis az nem korlátozható kifejezetten szállításra és fuvarozásra, ugyanis számos olyan szakma (házi orvos, biztosítási ügynök stb.) létezik, melynek a gyakorlását a gépjármű hiánya el is lehetetleníti. Ezen jogértelmezést támasztja alá még a Vht. hatálybalépése előtti időből származó ítélet, miszerint a kisiparosnak (víz-, gáz-, és fűtésszerelő) a munkavégzési hely eléréséhez, anyagszállításhoz és -beszerzéshez a gépjármű nélkülözhetetlen eszköz, annak más megoldásokkal való pótlása megoldható ugyan, de olyan költséget jelent, ami a foglalkozás folytatását súlyosan megnehezítené.⁶⁹ Az adóhatóság a rendelkezésére álló adatokat (adós foglalkozása, bejelentett tevékenységi köre, a benyújtott adóbevallások tartalma, az adóssal szemben lefolytatott ellenőrzés során feltárt körülmények stb.) hivatalból értékeli, illetve szükség lehet adós nyilatkozatának a beszerzésére is. Hangsúlyozni kell, hogy a gépjármű foglalkozáshoz nélkülözhetetlen jellegét az tudja megalapozni, amennyiben az adós ténylegesen is folytatja a kereső tevékenységét. Ha van ugyan bevétele, de az munkaviszony jellegű jogviszonyon kívüli egyéb jövedelemből származik, a gépjármű nem mentes a foglalás alól. Ide tartozik az az esetkör is, ha adós a tevékenységét nem gyakorolja, mert a szükséges hatósági engedélyt visszavonták, vagy maga adta vissza; ilyenkor a foglalás iránt az általános szabályok szerint kell intézkedni.⁷⁰

A rendelkezés már a kezdetektől felvetett olyan kérdéseket, melyeket az Alkotmánybíróság is vizsgált. Az ügyben⁷¹ az indítvány a Vht. 90. § (1) bekezdésének a) pontja az „ide nem értve a gépjárművet” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására – illetve megsemmisítésére – irányult. Az indítványozó szerint a szabályozás sérti a vállalkozáshoz való alkotmányos jogot, mert a jogalkotó különbséget tesz a foglalkozás gyakorlásához szükséges tárgyi eszközök között, és kiveszi a végrehajtás alól mentes ingóságok köréből a gépjárművet annak ellenére, hogy sok tevékenység a gépjármű használatára nélkül egyáltalán nem gyakorolható, vagy ellehetetlenül. Az Alkotmánybíróság a döntésében nyomatékosította, hogy a vállalkozás joga a foglalkozás szabad megválasztásához való jog egyik aspektusa, annak különös szintjén történő deklarálása, mely azt

⁶⁸ Mindenekelőtt tehát az vizsgálendő, hogy a foglalkozás gyakorlásához a gépjármű nélkülözhetetlen-e; amennyiben a válasz nemleges, akkor az értékhatár szerinti mentesség vizsgálata eleve szükségtelen.

⁶⁹ Legfelsőbb Bíróság (Kúria) P.törv.I.20.042/1990. Kellő szigorral kell eljárni annak megállapításánál, hogy melyek azok a vagyontárgyak, amelyek a foglalkozás gyakorlásához valóban nélkülözhetetlenek. A mentesség nem terjed ki a foglalkozás gyakorlásának eredményeként létrehozott termékre [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) P.törv.I.20.589/1991.].

⁷⁰ Sajátos mentességben részesíti a törvény a mezőgazdasági termelőket. Ha ugyanis az adós élethivatászerűen mezőgazdasági termeléssel foglalkozik – a 90. §-ban felsorolt általános mentességen kívül –, mentes a végrehajtás alól többek között az adós földjének megműveléséhez szükséges mezőgazdasági gép és felszerelés. Az 1995. április 9. napjával hatályon kívül helyezett Legfelsőbb Bíróság (Kúria) PK 244. számú kollégiumi állásfoglalás mutatott rá, hogy minden egyes esetet önállóan, valamennyi körülményre figyelemmel kell vizsgálni.

⁷¹ 1361/B/2008. AB határozat, ABK 2010. május, 633.

jelentí, hogy bárkinek alkotmányos joga a vállalkozás, az üzleti tevékenység kifejtése. Ez más megfogalmazásban egy bizonyos, az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés elvi lehetőségének biztosítását – a vállalkozóvá válás lehetőségének, esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött korlátozott lehetővé tételét – deklarálja. Lényege: az állami szabályozás ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.⁷² A foglalkozás gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű foglalásakor a törzskönyvet kell lefoglalni, az adós az értékesítésig a gépjárművet használhatja, ez nem sérti a vállalkozás jogának tartalmát, köztük tényleges – az adott ügy szempontjából közvetlen és érdemi – alkotmányos összefüggés nem azonosítható.⁷³

Az adós vagyoni jogait védi az Avt. 65. §-ának (5) bekezdése, miszerint a természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű kikiáltási árát csak olyan összegre lehet leszállítani, amelyből a végrehajtás előre látható költségei és az adósnak a Vht. 170/A. § (1) bekezdése alapján járó összeg fedezhető.⁷⁴

5.4.2. A mozgásában korlátozott adós gépjárműve

A Vht. 90. § (1) bekezdésének i) pontja szerint mentes a végrehajtás alól az adós betegsége és testi fogyatékosága miatt szükséges gyógyszer, gyógyászati és technikai segédeszköz, a mozgásában korlátozott adós gépjárműve.

Probléma, hogy sem az Avt., sem a Vht. nem határozza meg a „mozgásában korlátozott adós” fogalmát, ezért kiegészítő szabályként alkalmazandók a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI.29.) Korm. rendelet és a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII.9.) Korm. rendelet előírásai. A rendeletekben foglaltak szerint a magánszemély az alábbi iratokkal igazolhatja a mozgáskorlátozottságát:

- szakvélemény a közlekedőképesség minősítéséről, miszerint az érintett ebben súlyosan akadályozott, és az állapot várhatóan 3 éven keresztül fennáll;
- súlyos fogyatékoságra vonatkozó szakvélemény, szakhatósági állásfoglalás;
- rehabilitációs szakigazgatási szerv szakhatósági állásfoglalása;
- a súlyos mozgáskorlátozottság, fogyatékoság tényét igazoló fogyatékosági támogatás megállapításáról szóló határozat, az annak alapjául szolgáló szakhatósági állásfoglalás, szakvélemény;

⁷² 54/1993. (X.13.) AB határozat, ABH 1993, 340., 341–342.

⁷³ Az Alkotmánybíróság egy másik ügyben utalt arra is, hogy a foglalás tekintetében a tulajdonhoz való jog sérelme nem vetődhet fel pusztán annak okán sem, hogy társadalmilag általában véve a gépjárművek hasznosak, vagy mert az üzemeltetésük az államnak egyébként bevételt hoz {3226/2017. (IX.25.) AB végzés, Indokolás [18]}.

⁷⁴ A Vht. fent hivatkozott rendelkezése értelmében a természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű értékesítéséből befolyt vételárnak a végrehajtási költségek kielégítése után fennmaradó részéből a miniszternek az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletében foglalt összeg az adóst illeti meg, a fennmaradó összeg fordítható a követeléseknek – a 165–168. § szerint történő – kielégítésére.

- a közlekedőképesség minősítését elősegítő orvosi iratok, érvényes gépjármű vezetői engedély és nyilatkozat, hogy az érintett nem áll járművezetéstől eltiltás hatálya alatt.

Amennyiben az adós a felsorolt dokumentumok valamelyikével rendelkezik, az a Vht. 90. § (1) bekezdésének i) pontja szerinti mentességet megalapozza. Ezen túlmenően a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló 218/2003. (XII.11.) Korm. rendelet 2. § a)–d) pontjai felsorolják azon személyek körét, akik parkolási igazolvány igénylésére jogosultak.⁷⁵ Kiemelendő ellenben, hogy Vht. a mozgáskorlátozottság követelményét kifejezetten az adósra vetíti, ezért a közös háztartásban élő közeli hozzátartozó kapcsán fennálló feltétel irreleváns. A mozgáskorlátozott személy – amennyiben az nem az adós – részére kiállított parkolási igazolvány tehát nem szükségképp támasztja alá az érintett gépjármű végrehajtás alóli mentességét.

6. Fedezetsere

Bár az Avt. szabályozza a végrehajtási eljárás megakasztásának egyes eseteit, előfordulhatnak olyan élethelyzetek, amelyekben *sem a felfüggesztés, sem a szünetelés* feltételei nem állnak fenn, az adós körülményei *mégis méltányos eljárást igényelnek* az adóhatóság részéről. Ezen szituációk megoldására biztosít lehetőséget a fedezetsere intézménye. Az adóhatóság az adós méltánylást érdemlő körülményére tekintettel – legkésőbb az árverés kifizetését megelőzően – előterjesztett kérelmére a lefoglalt ingó vagyontárgyat feloldja a foglalás alól, ha a tartozás megtérülése a feloldást követően is biztosított, illetve abban az esetben, ha az adós olyan vagyontárgyat ajánl fel a tartozás fedezetéül, amely a feloldani kért vagyontárgy piaci értékét eléri, vagy azt meghaladja. A vagyontárgy feloldására és a felajánlott vagyontárgy lefoglalására egyidejűleg kerül sor [Avt. 50. § (1) bekezdése]. A törvényhely első fordulata az esetleges „túlfoglalás” orvoslására hivatott – ez esetben a fedezeti érték csökkentésére kerül sor –; a második fordulata rendelkezik arról, amikor a lefoglalt ingóság helyett egy másik, ugyancsak forgalomképes vagyontárgyat vonnak a fedezeti körbe, ez esetben a fedezeti érték – legalábbis negatív irányban – nem változik.

A jogszabályhely alkalmazásának egyik feltétele tehát az adós által előterjesztett – indokolt és bizonyítékokkal alátámasztott – kérelem, mely határidőhöz kötött; végső időpontja az árverés kifizetése. Az adóhatóság a lefoglalt ingóság értékesítése iránt a foglalást, illetve a vízi, légi jármű lajstromának, valamint az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dologként jogszabályban meghatározott vagyontárgy foglalása

⁷⁵ A két Korm. rendelet alapján erre jogosultak körét kiegészíti a korábban hatályban volt vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló 1032/1971. (VII.14.) Korm. határozat végrehajtásáról szóló 6/1971. (XI.30.) EüM rendelet szerinti, és a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékosságokról szóló 5/2003. (II.19.) ESzCsM rendelet 1. számú melléklete szerinti fogyatékos személyekkel.

esetén a zálogjogi nyilvántartás adatainak beszerzését követő 30 nap eltelte után, 8 napon belül intézkedik [Avt. 58. § (1) bekezdése].⁷⁶

A különös méltánylást érdemlő körülményt az Avt. nem definiálja, így támpontot jelenthetnek a végrehajtási eljárás felfüggesztésére indokot adó körülmények [Avt. 15. § (4) bekezdése].

A harmadik kritérium a végrehajtással érintett ingóságért egy harmadik vagyontárgy csereként történő felajánlása. A jogszabály ingóság esetén nyújt lehetőséget a fedezet cseréjére [Avt. 50. § (1) bekezdése], ellenben az Avt. 55. §-a visszautal ezen jogszabályhelyre, miszerint a szabályozás az ingatlan-végrehajtással összefüggésben is megfelelően alkalmazandó azzal, hogy foglaláson ebben az esetben az adós ingatlanának jelzáloggal történő megterhelését is érteni kell. Úgyisintén kérdés az, hogy mi lehet fedezetcseré tárgya. Törvény eltérő rendelkezése hiányában lényegében minden dolog, ami forgalomképes, pénzben kifejezhető értékkel bír, és – bár a törvény *expressis verbis* nem rögzíti – az új fedezettel szemben a lefoglalás általános feltételei fennállnak. Utóbbi levezethető a joghely második mondatából, mely szerint a vagyontárgy feloldására és a felajánlott vagyontárgy lefoglalására egyidejűleg kerül sor. Mindez – a Vht. 86. § (1) bekezdésével való komplex értelmezésben, negatív megközelítésben – azt is jelenti, hogy nem vonható az adóssal szemben folytatott végrehajtás körébe a tulajdonos esetleges hozzájárulásától függetlenül azon vagyontárgy, amely bizonyítottan nem áll adós tulajdonában.

Bár a törvényhely csak a feltételek konjunktív megléte esetén alkalmazható, ha a felajánlani kívánt új fedezettel kapcsolatosan a szövegértelmezésből álláspontom szerint direkt módon kikövetkeztethető tulajdonosi minőség – mint alapfeltétel – hiányzik, az ezen hiányosságon túli elemek – a különös méltánylást érdemlő körülmény fennállta, a felajánlott vagyoni elem forgalmi értékének a tartozáshoz viszonyított aránya, és az azt befolyásoló egyes tényezők – vizsgálatára nem kerülhet sor. A jogszabály maga is rendelkezik korlátozásról, amikor egyes vagyonelemek esetén a foglalást kizárja, másrészt az Avt. 50. § (3) bekezdése szerint a fedezetcseré során az 52. § (1) bekezdése nem alkalmazandó; vagyis nincs helye ingatlan-végrehajtásnak a természetes személy és az egyéni vállalkozó adós, valamint a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlan esetén, ha a tartozás összege az 500.000 Ft-ot nem haladja meg. Harmadrészt a normakörnyezet csak ingóság foglalás hatálya alól való feloldásának lehetőségét rögzíti.⁷⁷

⁷⁶ A jogszabály az értékesítés végső határidejét objektív módon is meghatározza – 3 hónap –, az árverés kifizését a végrehajtóra bizza olyan időpontra, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb [Avt. 58. § (3) bekezdése]. Az ingatlan értékesítésére – egyéb feltételek fennállása esetén – akkor kerülhet sor, ha a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozatnak az adóhatósággal való közlésétől számított 45 nap vagy az ingatlan fekvése szerinti jegyző Vht. szerinti tájékoztatásának kézbesítésétől számított 60 nap már eltelt [Avt. 59. § (2) bekezdése]. Az értékesítés határidejét – az objektív 3 hónapon belül – a törvény az ingósághoz hasonlóan rögzíti [Avt. 59. § (4) bekezdése]. Az igényper az ingóság és az ingatlan árverése vonatkozásában is halasztó hatályú [Avt. 58. § (2) bekezdése, Avt. 59. § (3) bekezdése].

⁷⁷ A gyakorlatban az Avt. szigorú szabályai e körben rugalmasan érvényesülnek, ezért feloldani ingó és ingatlan vagyontárgyat egyaránt lehet, fedezetül pedig bármilyen vagyontárgy lefoglalható. Amennyiben az adós harmadik személy tulajdonában álló vagyontárgyat ajánl fel fedezetként, a harmadik sze-

Míg a végrehajtási eljárás felfüggesztésének és a végrehajtási eljárás szünetelésének hatálya alatt az egyes cselekményekre moratórium áll fenn, mindez nem vonatkozik a fedezetcsereire; arra a végrehajtás megakasztását követően is sor kerülhet [Avt. 50. § (2) bekezdése].

A kérelem tárgyában az adóhatóság végzéssel dönt [Air. 72. §-a és 73. § (1) bekezdése], melyben – kérelemnek helyt adó döntés esetén – a végrehajtás alá vont vagyontárgynak a foglalás hatálya alól történő feloldása, és az új fedezet lefoglalása iránt is intézkednie kell. A végzés ellen az Avt. 28. § (1) bekezdésének a) pontja alapján önálló fellebbezésnek van helye.

7. Zárás

A teljesség igényével jegyzett gondolataim az adóhatósági jogalkalmazás során azonosítható problémákra helyezték a hangsúlyt, ugyanakkor nem tartottam megkerülhetőnek a hatósági szemléletnek az ítélkezési gyakorlat bemutatásával való ellensúlyozását. A felvázoltak nemcsak gyakorlati síkon értelmezhetőek; az Alkotmánybíróságnak a tárgyalt kérdésekkel – közvetlen, vagy közvetett – összefüggésben hozott döntései is azt igazolják, hogy az adóvégrehajtásban fellelhető *jogvédelmi háló és annak egyes elemei alkotmányjogi dimenzióban is elhelyezhetőek*. A témát körbejárva amellet próbáltam – reményeim szerint sikeresen – érvelni, hogy az adósi jogvédelem eszközei az adóvégrehajtásban egymással összefüggnek, azoknak együttesen kell alkotniuk azt a rendszert, melyek a közhatalom gyakorlását úgy terelik törvényes keretek közé, hogy a költségvetés biztosításának ellensúlyaként az adós jogai a szükségeshez képest nagyobb mértékben ne sérüljenek. Kijelentéseim annak tükrében értelmezendők, hogy *a közigazgatási eljárás – értve ez alatt az adóssal szemben folytatott adóvégrehajtást is – egyik alapfunkciója a jogvédelem*, az ügyfelek jogainak és jogos érdekeinek biztosítása, az állami szervek önkényétől való megóvása, ezzel egyidejűleg a közérdek érvényre juttatása. Az adóvégrehajtás szabályozása mindezen elvárásoknak megfelel, a jogvédelmi rendszer elemei önállóan és együttesen is képesek ellátni lényegi feladatukat, az adós védelmét, közvetetten a jogállami garanciák és alapjogok érvényre juttatását, mely – értelemszerűen – az adóvégrehajtás alkalmával is irányadó.

mélynek írásban nyilatkoznia kell arról, hogy a) a felajánlott vagyontárgy a tulajdonában áll-e, b) arra más igényt tart-e, továbbá hozzájárul-e ahhoz, hogy abból a végrehajtás során a követelés kielégítésre kerüljön, az adós vagyonára irányadó szabályok szerint (ide nem értve a végrehajtás alól mentes vagyontárgyakra vonatkozó rendelkezéseket). Ingatlan felajánlása esetén nem alkalmazandó az Avt. 52. § (1) bekezdésében rögzített 500.000 Ft-os értékhatárra vonatkozó szabály sem.

